

MIESKAVERITOIMINTA

Mieskaveri pojan kasvun ja kehityksen tukijana

Huilla, Karoliina

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

MIESKAVERITOIMINTA
Mieskaveri pojan kasvun ja kehityksen tukijana

Karoliina Huilla
Sosiaaliala
Joulukuu 2009

Karoliina Huilla

MIESKAVERITOIMINTA

Mieskaveri pojan kasvun ja kehityksen tukijana

Vuosi 2009

Sivumäärä 54

Opinnäytetyöni aiheena on kuvata mikä merkitys mieskaverin ja lapsen välisellä vuorovaikutussuhteella on mieskaverien oman käsityksen mukaan lapsen kasvuun ja kehitykseen? Sama kysymys toimii opinnäytetyöni tutkimuskysymyksenä. Tutkielman tarkoituksena on saada mieskaverien kautta esille heidän ajatuksiaan, tunteitaan ja kokemuksiaan vuorovaikutussuhteesta ja siitä mikä merkitys sillä on lapselle. Perusteena tutkielman teolle on, että olen itse kiinnostunut mieskaveritoiminnasta. Aihe on myös yhteiskunnallisesti merkityksellinen, sen ajankohtaisuuden vuoksi, joten koen sen hyväksi lähtökohdaksi tutkielman teolle.

Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus. Aineistonkeruun menetelmäksi valitsin teemahaastattelun. Yksilöteemahaastatteluihin osallistui kolme mieskaveria. Toteutin haastattelut touko-kesäkuun aikana vuonna 2009. Haastatteluaineiston olen purkanut vaiheittain ja sen jälkeen olen laatinut analyysin ja johtopäätökset aineiston tuloksista. Olen työn lopussa pohtinut koko opinnäytetyöprosessia.

Oleellisina tuloksina haastatteluaineistosta nousi, että mieskaverit kokevat lapsen kasvulle ja kehitykselle merkittävinä tekijöinä heidän keskinäisen yhdessäolon, miehisen tekemisen ja lapsilähtöisyyden. He kokevat vuorovaikutuksen peruselementeillä olevan merkitystä lapseen. Lapsen kehityskausilla ja miesten omalla toiminnalla he kokevat olevan merkitystä lapsen muuttumiseen. Mieskaverit ajattelevat, että heidän omien arvojen opettaminen lapsille ja vuorovaikutussuhteen syventyminen ovat merkittäviä asioita lapsen kasvua ja kehitystä ajatellen. He myös kokevat, että miehen mallilla, miessukupuolella, vuorovaikutussuhteen olemuksella ja myös lapsen kokemuksilla on merkitystä lapselle.

Toivon, että opinnäytetyöni aihe ja tulokset herättävät lukijoissa kiinnostusta tutkia tarkemmin mieskaveritoiminnan sisältöä ja mahdollisesti tehdä jatkotutkimuksia.

Asiasanat: mieskaveritoiminta, vapaaehtoistyö, vuorovaikutus, lapsen kasvu ja kehitys, mies-sukupuoli

Karoliina Huilla

MALE FRIEND ACTIVITY

Male friend supporting boys' growth and development

Year	2009	Pages	54
------	------	-------	----

The purpose and research question of this thesis was to describe how male friends, involved in male friend activity, see the importance of interaction between them and children in terms of children's growth and development. The thesis focused on male friends' ideas, feelings and experiences of the relationship and its importance to a child. In addition to personal interest, the theme of the thesis is socially relevant and contemporary.

The method used in this qualitative thesis was theme interview, and, all in all, three male friends were interviewed in May-June 2009. The research data was processed in stages and materials were further analyzed, the entire scholarly thesis process included.

According to the results of this thesis, the male friends see that their mutual activities with child-oriented and male focus promote child's growth and development. They experience the basic interaction is important to children and also the stages of child's development and men's own activities can promote positive change in children. The male friends think that teaching their own values and deepening the interaction are essential for children's growth and development. Also, the male role model, male gender, interaction mode, and children's own experiences are relevant to children.

Hopefully, this thesis increases interest in male friend activities and their contents and promotes further research.

Key words: male friend activity, voluntary work, interaction, child growth and development, the male sex

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Aikaisemmat tutkimukset.....	8
3	Teoreettinen viitekehys.....	8
4	Vapaaehtoistyön eri muotoja	9
4.1	Mieskaveritoiminta	9
4.2	Kolmas sektori	10
5	Vuorovaikutuksen eri elementit	10
5.1	Vuorovaikutuksen merkitys	11
5.2	Vuorovaikutus tukee kehitystä	13
5.3	Sosiaalinen vuorovaikutus.....	13
5.4	Ystävyys- ja kaverisuhteiden sisältö	11
5.5	Vertaissuhteiden haastavuus	12
6	Lapsen kasvun ja kehityksen eri vaiheet	14
6.1	Lapsen kasvun ja kehityksen kulkuun vaikuttavat tekijät.....	14
6.2	Sosiaalinen kehitys	16
6.3	Erik.H. Erikssonin psykososiaalinen kehitysteoria	17
6.4	Pojan kasvu mieheksi	18
6.4.1	Pojan elämään vaikuttavat tekijät	19
7	Miessukupuolen tarkastelu	20
7.1	Miehinä identiteetti ja mieheys.....	20
7.2	Miehen arvomaailma	21
7.3	Miehen malli.....	22
8	Opinnäytetyön toteutusmenetelmät.....	23
8.1	Tutkimuskysymys- ja toteutusmenetelmät	23
8.2	Laadullinen tutkimus	23
8.3	Teemahaastattelu	24
8.4	Haastattelun teemat.....	25
8.5	Tutkielman kohderyhmä	25
9	Aineiston analyysi	26
9.1	Aineiston purkuvaiheet.....	27
9.2	Tutkielman eettisyys.....	28
9.3	Tutkielman yleistettävyys ja luotettavuus.....	29

10	Tulokset.....	31
10.1	Mieskaverin ja lapsen taustatiedot.....	32
10.2	Lapsen tapaamiset ja niiden sisältö.....	34
10.3	Mieskaverin ja lapsen välinen vuorovaikutus.....	37
10.4	Mieskaveritoiminnan/vuorovaikutussuhteen merkitys.....	40
11	Johtopäätökset.....	44
12	Pohdinta.....	47
	Lähteet.....	50
	Liite 1 Teemahaastattelurunko.....	53
	Liite 2 Mieskavereiden ajatuksia haastattelun loppupuolelta.....	53

1 Johdanto

Yhteiskunnassa on nostettu enemmän esille miehen ja isän asemaa lapsen elämässä. Yhä useamman lapsen isäsuhde kuitenkin heikkenee vanhempien avioeron yhteydessä. Pienperheyhdistyksen perustama mieskaveritoiminta tuo omalta osaltaan esille miehen mallin ja aseman tärkeyttä lapsen elämässä. Mieskaveritoiminnasta on muun muassa kirjoitettu monissa lehdissä. Ensi ja turvakotien liiton jäsenlehti Esikon vuoden 2008 huhtikuun numerossa mieskaveri ja poika kertovat, miten he viettävät yhdessä aikaa ja miksi mieskaveri on alun perin lähtenyt mukaan toimintaan. Mies on toiminut pojan mieskaverina jo yli yksitoista vuotta. Heidän yhteinen kaveruus alkoi, kun pojan yksinhuoltajaäiti kuuli Pienperheyhdistyksestä ja mieskaveritoiminnasta ja tapasi sitten mieskaverin ja hän piti ajatusta hyvänä pojan kannalta. Poika oli juuri täyttämässä viisi, kun heidän kaveruutensa alkoi.

Heidän yhdessäoloonsa kuuluu ulkoileminen eri muodoissa. He pelaavat jalkapalloa, lenkkeilevät ulkona ja käyvät välillä uimassakin. Mieskaveri kertoo, että hän yrittää panostaa heidän yhteisiin tekemisiinsä. Mies lähti toimintaan, koska hän oli alkanut miettiä, mitä järkevää voisi tehdä töissä käynnin ja omien askareiden lisäksi. Hän halusi päästä katsomaan millä tavalla pienen pojan elämä toimii. Mieskaveri on koko ajan toiminut pojalle aikuisena kaverina. Miehen tehtävänä ei ole niin sanotusti kasvattaa poikaa. Hän kertoo lehdessä, että toimii ennen kaikkea esimerkkinä pojalle ja on paikalla lapsen elämässä hyvine ja huonoine puolineen.

Kiinnostukseni Pienperheyhdistyksen mieskaveritoimintaa kohtaan sai osittain alkusysäyksen luettuani edellä mainitun artikkelin. Saatuaani myös lisää tietoa Pienperheyhdistykseltä, mitä mieskaveritoiminta sisältää, mielenkiintoni heräsi vielä enemmän. Kiinnostuin eritoten siitä, millä tavalla vuorovaikutus näyttäytyy mieskaverin ja lapsen välisessä suhteessa. Vähitellen mieskaveritoimintaa tarkemmin tutkittuani ja mietittyäni, tutkimuskysymykseksi muotoutui kuvata mieskaverin ja lapsen vuorovaikutusta ja siinä tapahtuneita asioita eritoten lapsen kannalta sekä saada selville mikä merkitys mieskavereiden mielestä heidän vuorovaikutussuhteella on lapsen kasvuun ja kehitykseen.

Kiinnostuin mieskaveritoiminnassa myös sen vuoksi, että se on minulle aiheena uusi ja pidän hyvin tärkeänä, että mies on lapsen kasvun ja kehityksen tukijana. Mielestäni molempien sekä naisen että miehen sukupuolirooli lapsen kasvun ja kehityksen tukijana on tärkeää, jotta lapsi saa laajemman näkemyksen omasta kasvuympäristöstään ja, jotta lapsen minäkuvasta muodostuu tasapainoinen. Jotta lapsista kasvaa tasavertaisia ja joustavia aikuisia sukupuolirooleiltaan, tulee heidän saada elämässään monipuolinen ja laaja ”roolimalli” sekä äidiltä että isältä (Vuori 2004: 35. Sit. Jallinoja 1983: 125; Julkunen 1994; Huttunen 1999). Isä toimii lapselleen miehisenä roolimallina, mutta myös joku muu mies, kuin lapsen oma isä voi mielestäni

toimia miehen mallina, kuten mieskaverit toimivat omille kaveripojilleen. Mieskavereilla voi olla erilaisia rooleja lapsen elämässä ja yksi rooli voi olla esimerkiksi isän rooli, vaikka he eivät niin tietoisesti tekisikään.

Opinnäytetyöni teoreettinen viitekehys muodostuu vapaaehtoistyöstä, mieskaveritoiminnasta, vuorovaikutuksesta, lapsen kasvusta ja kehityksestä ja miessukupuolesta. Viitekehys noudattaa tutkimukseni suuntaa ja sen tarkoitusta. Johdannon alussa oleva Esikko lehden artikkeli kuvaa hyvin, mitä mieskaveritoiminta vapaaehtoistyönä sisältää. Vapaaehtoistyö käsitteenä on mieskaveritoiminnan perusta. Tulen tulevissa kappaleissa mainitsemaan yleisesti vapaaehtoistyöstä, mitä toiminta-aloja työ pitää esimerkiksi sisällään. Kerron myös lyhyesti mieskaveritoiminnasta. Vapaaehtoistyö liitetään usein hieman rajatumpaan käsitteeseen, kolmanteen sektoriin. Yhdistyksenä Pienperheyhdistys ja mieskaveritoiminta yhdistyksen yhtenä toiminta-alueena kuuluvat tähän yhteiskunnallisesti tunnettuun osa-alueeseen. Tuon lyhyesti esille tätä kolmatta sektoria.

Vuorovaikutuksesta tulen kuvaamaan sen eri elementtejä, ystävyys- ja kaverisuhteiden tärkeyttä, vertaissuhteita, sosiaalisen vuorovaikutuksen sisältöä, vuorovaikutuksen merkitystä ja miten vuorovaikutus tukee kehitystä. Lapsen kasvusta ja kehityksestä tulen kuvaamaan sen eri vaiheita, mitkä tekijät vaikuttavat kasvun ja kehityksen kulkuun, mitä on sosiaalinen kehitys, mitä sisältää Erikssonin kehitysteoria ja siitä erityisesti kuvaan 3-6 - vuotiaiden sekä 8-12 - vuotiaiden lasten ikäkausia ja lopuksi kuvaan millainen on erityisesti pojan kasvu mieheksi. Miessukupuoli kappaleessa tulen tarkastelemaan miehistä identiteettiä ja mieheyttä, minkälaisia arvoja miesten ajatusmaailma sisältää ja mitä tarkoitetaan miehen mallilla.

Olen laatinut opinnäytetyötäni varten myös itselleni omia oppimistavoitteita. Haluan tutkimukseni avulla ymmärtää paremmin niitä miehiä, jotka ovat lähteneet mukaan vapaaehtoistyöhön. Haluan oppia näkemään miten miehet ajattelevat, mikä merkitys heidän keskinäisellä vuorovaikutuksella on lapseen. Toivon, että oma ajatusmaailmani molempien sukupuolien tärkeydestä lapsen kasvulle ja kehitykselle vain kasvaa. Mielestäni on tärkeää tuoda esille miesten näkökulmia, jotta naisten ja miesten tasa-arvoasema säilyisi ja lapset saisivat molemmasta sukupuolesta mielikuvan. Sosionomina työskennellessäni haluaisin pyrkiä myös ottamaan tasapuolisesti myös isät tai lapsen elämään kuuluvan miehen huomioon. Toivon, että opinnäytetyöni avulla saan enemmän eväitä ja vahvistusta tälle ajattelumallille.

2 Aikaisemmat tutkimukset

Mieskaveritoiminnasta on tehty tähän mennessä yksi Laurea-Ammattikorkeakoulun tasoinen opinnäytetyö sekä neljä pro gradu työtä yliopistolle. Tutkimuksia on tehty mieskavereiden, lasten ja tässä tapauksessa eritoten täysi-ikäisten poikien sekä äitien näkökulmasta. Ammattikorkeakoulun opinnäytetyössä Riski & Tampio (2002) ovat tutkineet mieskavereiden näkemyksiä omasta merkityksestään miehenä pojalle ja minkälaista miehen mallia he haluavat välittää. Kaatrakoski (2001) ja Haverinen (2006) ovat pro gradu töissään tutkineet mieskaverien motiiveja, miksi he ovat lähteneet toimintaan mukaan ja mitä kokemuksia he ovat saaneet toiminnasta.

Puukko (2008) on pro gradu työssään tutkinut mieskaveritoiminnassa mukana olleiden poikien (nyt jo täysi-ikäisten poikien) kokemuksia ja käsityksiä siitä, millaista mieskaveritoiminta on heidän mielestään ollut ja minkälaista tukea ja apua lapset ovat saaneet kasvuunsa ja kehitykseensä. Suokas (2003) on pro gradu tutkimuksessaan tutkinut sitä, millaisessa elämäntilanteessa äidit hakevat lapselleen mieskaveria ja mitä äiti toivoo pojalle mieskaverisuhteesta.

Haluankin oman opinnäytetyöni kautta päästä kuvailemaan, mitä ajatuksia ja näkemyksiä mieskavereilla on siitä, mikä merkitys mieskaverin ja lapsen välisellä vuorovaikutussuhteella on lapsen kasvuun ja kehitykseen. Alun perin minulla oli ajatuksena tutkia miesten motiiveja ja kokemuksia itse mieskaveritoiminnasta. Muutin kuitenkin aihetta, jotta saisin tutkimukseni avulla tuotua esille mieskavereiden ajatuksia hieman eri lähtökohdista. Aikaisemmissa tutkimuksissa ei ole syvennetty tutkimaan miehen ja lapsen välistä vuorovaikutusta ja mikä merkitys eritoten vuorovaikutussuhteella on lapseen. Tässä suhteessa oma tutkimukseni erottuu muista tutkimuksista.

3 Teoreettinen viitekehys

Tutkimuksessa mukana olevalla teorialla on monenlaisia tehtäviä. Teorian on tarkoitus tuottaa uutta tietoa tutkimusaineiston avulla. Sen avulla luodaan myös kehys tutkimuksen teolle. Teoria toimii ensisijaisesti omanlaisena näkökulmana käsitellä tutkimusaineistoa. Sen avulla voidaan myös kuvata, selostaa ja perustella tuloksia ja erilaisia tulkintoja sekä päätelmiä. Teoreettinen viitekehys auttaa myös tutkimusongelman/tutkimuskysymyksen muotoilemisessa. Teorian hyödyntäminen erilaisissa tutkimusvaiheissa varmistaa sen, että tutkimus pysyy johdonmukaisessa järjestyksessä ja kehyksessä. (Vilkka 2005: 27. Sit. Vilkka & Airaksinen 2003, 41-45.)

4 Vapaaehtoistyön eri muotoja

Vapaaehtoistyö on vuorovaikutuksellista järjestettyä tuki- ja auttamistoimintaa, jolla on tavoitteena lievittää ihmisten psyykkistä ahdinkoa tai korjata elinolosuhteisiin liittyviä puutteita. Elinolosuhteiden korjaamiseen voidaan liittää esimerkkinä, että joku aikuinen kaveri toimii yksinhuoltajaäidin lapsen kaverina. (Eskola & Kurki 2001: 10.) Tässä opinnäytetyössäni tulee esille, että mieskaverit toimivat yksinhuoltajaäitien lasten elinolosuhteiden korjaajana tai lasten kasvun tukijoina. Vapaaehtoistyöhön liitetään ominaispiirteinä vapaaehtoisuus, palkattomuus sekä vapaaehtoistyöntekijän toimiminen niillä tiedoilla ja taidoilla, jotka hänellä on, koulutuksen kanssa tai ilman koulutusta. Vapaaehtoistyöhön mukaan lähteneet ihmiset, ovat nimensä mukaisesti vapaaehtoisesti mukana toiminnassa ja he toimivat oman elämäntilanteen puitteissa. Työ mielletään itsestään selväksi toiminnaksi ja jokaisella ihmisellä on oikeus tehdä vapaaehtoistyötä. Ihmisen perustarpeisiin kuuluu tarve kuulua jonkunlaiseen ryhmään, tarve tehdä työtä ja toimia sekä tarve johonkin mukavaan ja mielenkiintoiseen tekemiseen. (Hakkarainen & Syrjänen 2003: 13-14.)

Vapaaehtoistyötä tapahtuu hyvin monissa toiminta-aloissa. Kansainvälisen Johns Hopkins-tutkimuksen (1999) mukaan, josta Suomessa on vastannut professori Voitto Helander Åbo Akademiasta, vapaaehtoistyö jakaantuu kuuteen eri alaan. Kulttuuri- ja harrastustoimintaa on 46,8 %, terveydenhuolto 4,5 %, sosiaalipalvelut 13,2 %, kansalaistoiminta ja edunvalvonta 22,9 %, ammatti- ja elinkeinotoiminta 5,2 % ja muut 7,4 %. (Hakkarainen 2003: 18.)

4.1 Mieskaveritoiminta

Vapaaehtoistyön yksi monista toimintamuodoista on Pienperheyhdistyksen mieskaveritoiminta. Pienperheyhdistys ry kuuluu Ensi- ja turvakotien liiton jäsenjärjestöön, jonka tehtävänä on työstää palveluja ja organisoida toimintaa yhdistyksessä oleville jäsenperheille eli toisin sanoen parille tuhannelle yksinhuoltajaperheelle, jotka asuvat pääkaupunkiseudulla. Mieskaveritoiminta on suunnattu niille yksinhuoltajaäitien lapsille, joilla ei ole pysyvää suhdetta omaan isään tai muihin aikuisiin miehiin. Lapset tarvitsevat kehityksensä turvaamiseksi useimpia aikuiskontakteja ja kosketuspintaa sekä naisten että miesten ajatusmaailmihin. Tärkeintä toiminnassa on miehen ja lapsen yhdessäolo ja, että lapsi saisi tietynlaisen miehen mallin. Pienperheyhdistyksen mieskaveritoiminta on toiminut jo 18 vuoden ajan. (Syrjänen 2001.)

4.2 Kolmas sektori

Vapaaehtoistyö on toimintana läheisessä suhteessa paljon nykyään esillä olevaan käsitteeseen kolmanteen sektoriin. Kolmas sektori käsitettä käytetään silloin, kun puhutaan eri järjestöjen ja yhdistysten toiminnasta. Kolmanteen sektoriin voidaan liittää myös sellaisia tukimuotoja, jotka lähtevät kansalaisten omasta halusta toimia järjestöissä tai yhdistyksissä, kuten esimerkiksi vammaisten tai työttömien omia vertaisyhdistyksiä. (Koskiahho 2001: 16.) Mieskaveritoiminta nivoutuu yhtenä jäsenjärjestönä samalla kolmanteen sektoriin.

5 Vuorovaikutuksen eri elementit

Vuorovaikutus on aktiivisesti jatkuva tulkintaprosessi, jolloin tuodaan toiselle ihmiselle esille itselle tärkeitä asioita ja täten samalla yritetään vaikuttaa jollain tavalla toiseen ihmiseen. Vuorovaikutuksen aikana myös luodaan erilaisia yhteyksiä toiseen yksilöön ja samalla ihminen saa palautetta siitä miten itse on toiminut. (Himberg, Laakso, Näätänen, Peltola & Vidjeskog 2000: 50.)

Vuorovaikutus sisältää kaksi elementtiä, antamisen ja saamisen. Ihmisen vuorovaikutustaidot alkavat kehittyä jo silloin, kun äiti hoitaa vastasyntyntä lasta. Vuorovaikutus ei ole vain yhdenlaista, vaan se sisältää sekä kielellistä että myös ei-kielellistä vuorovaikuttamista. Vuorovaikutus on peruspiirteiltään vastavuoroista kahden tai useamman ihmisen välistä kommunikointia ja se edellyttää ajattelun ja toiminnan suuntaamista toiseen ihmiseen ja siihen mitä hän tekee. Ihmiset tekevät vuorovaikuttaessaan erilaisia asioita, kuten keskustelun avaamisia ja toisaalta myös niihin vastaamisia. Vuorovaikutus sisältää erilaisia keinoja, kuten ilmeitä, katsekontakteja, eleitä, kieltä ja liikkeitä. Vuorovaikutus on osaltaan tiedostettua toimintaa. Suurelta osin se on kuitenkin tiedostamatonta, se mitä meille tapahtuu ihmisinä ja miten me vaikutamme asioihin, vaikkamme haluaisikaan. (Alijoki 1998: 9.)

Ihminen vuorovaikuttaa monin eri tavoin ympäristön kanssa. Yksilö on tekemisissä kahden eri ympäristön kanssa, lähiympäristön ja etäympäristön eli makroympäristön. Lähiympäristöä voidaan kutsua myös mikroympäristöksi, joka muodostuu nimeensä viitaten sellaisesta ympäristöstä, jossa ihminen on välittömästi tekemisissä esimerkiksi perheenjäsenten kanssa. (Himberg ym. 2000: 18.) Lasten halu ja tarve olla vuorovaikutuksessa aikuisen ihmisen kanssa on lisääntynyt. Lapset valitsevat mieluummin ja jo luonnostaan vuorovaikuttamiseen kumppanikseen ihmisen kuin jonkun koneen, jos lapsille vaan annetaan tähän mahdollisuus varhaisina elinvuosina. Lapsen vuorovaikutukseen vastaaminen on aina aikuisen vastuulla. Kaikenlaisia liikuntamuotoja, lauluja ja tarinoita aikuisen tulisi tarjota lapselle, kaiken nykyaikaisen teknisen tarjonnan vastapainoksi. (Alijoki 1998: 11.) Lasten ja aikuisten yhteistä vuorovaikutusta

ohjaavat samat tekijät ja lainalaisuudet kuin mitä tahansa muuta vuorovaikutusta ihmisten välillä (Puohiniemi & Nyman 2007: 158).

Etäympäristöön eli makroympäristöön sisältyy yhteiskunta kaikkine taloudellisine sisältöineen ja kulttuureineen. Makroympäristön vaikutus on sellainen, että se vaikuttaa lähiympäristöön ja sen myötä yksilöön erilaisten yhteiskunnallisten instituutioiden, esimerkiksi perheenjäsen-ten työssäkäymisen välityksellä. (Himberg ym. 2000: 18.)

5.1 Vuorovaikutuksen merkitys

Vuorovaikutusta voi pitää tietynlaisena ympäristön olemassaolon elementtinä. Ihmisten elämä on monesti sidottu muihin kanssaihmiin, vaikka ihminen ei aina niin haluaisikaan. Kuulumme ihmisiin tietynlaiseen sukuun ja kansaan. Ihmisten elämässä on mukana työyhteisöt, naapurit, kaverit ja ystävät. Elämisen inhimillistä puolta on vaikea ajatella ilman minkäänlaista vuorovaikutusta. Ihminen ei saa selvitettyä itselle eikä myöskään muille ihmisille mikä hän on ihmisenä, ilman vuorovaikutukseen liittyviä taitoja. Vuorovaikutukseen kuuluva vastavuoroi-suus antaa ihmiselle mahdollisuuden tarkastella omaa minuutta ja tämän myötä ihminen saa uutta tietoa ja näkemystä itsestä ja myös muista ihmisistä, joita ihminen kohtaa elämänsä aikana. (Alijoki 1998: 14.)

Jotta ihmisen tunne-elämä kehittyisi mahdollisimman tasaiseksi ja ihminen kykenisi suuntaamaan katseensa hyvään elämään, se edellyttää vuorovaikutusta ihmisten välillä. Kaikki ihmisen elämään liittyvät tunteet, viha, rakkaus, kateus ja pelko kehittyvät ja pääsevät toteutumaan ihmisen elämässä silloin jos ihmisellä on vuorovaikutussuhteita muihin ihmisiin. (Alijoki 1998: 14.)

Lapsen ihmissuhteet ja vuorovaikutus eri ihmisten kanssa järjestävät lapsen mieleen erilaisia kokemuksia ja uutta tietoa. Jos lapsen tunne ei ole sidoksissa tietoon, tällöin lapsi omaksuu tiedon paloina vailla minkäänlaista miellyttävää kokonaisuutta. Tuula Tamminen jatkaa artikkelissaan; *”Vuorovaikutteinen oppiminen kypsyttää lasta toimimaan ihmisten kanssa, koneoppiminen opettaa koneen käyttäjäksi”*. Esimerkiksi kaikenlaiset tiedot moraalista ja etiikasta lapsi oppii vuorovaikutteisten kokemusten kautta. (Alijoki 1998: 70.)

5.2 Vuorovaikutus tukee kehitystä

Ihmisen kehitystä voidaan pitää sellaisen vuorovaikutuksen tuloksena, mikä on monimutkaista, silloin jos kehityksen tarkastelun lähtökohdaksi valitaan psykodynaaminen tai vastaavasti kognitiivinen teoria. Yksinkertaisesti kognitiivista ja psykodynaamista teoriaa voi kuvata siten, että jos ihminen elää biologisessa mielessä toiminnan täyteistä elämää ja jos ihminen kuuluu elämän kokonaisuuteen sosiaalisessa mielessä, ihminen pystyy psykologisesti ajatellen kokemaan itsensä ja ympäristön eri asioineen. Kun ihminen tutustuu ympäristöönsä kehonsa ja aistiansa avulla, yksilö kykenee näin vähitellen tekemään päässään käsitteitä, joita hän voi hyödyntää ymmärtääkseen koko maailmaa ja myös, että on itse sen yhtenä osana. Kun ihminen toimii vuorovaikutuksessa ympäristön ihmisten kanssa, hän samalla vaikuttaa ja sallii sen, että hänen tunteisiinsa ja älynsä vaikuttaa. (Rödström 1992: 10.)

Ihmisen ollessa kommunikaatiossa ympäristön kanssa eli toisin sanoen käydessä keskustelua ympäristön ihmisten kanssa, ihminen samalla kehittää itsessään erilaisia kieliä, joita hän voi hyödyntää silloin, kun haluaa tuoda esille erilaisia elämyksiä ja kokemuksia. Näin ihmisen ajatukset ja omat tunteet voivat joutua helpommin vuorovaikutukseen ympäristön kanssa. (Rödström 1992: 10.) Kaveripojat ovat käyneet mieskaverien kanssa jo monia keskusteluja ja pojat ovat kukin omalla tavallaan tuoneet esille ajatuksiaan ja tunteitaan. Tämä tuo taas esille vuorovaikutuksen merkittävyyden lapsen kehityksen kannalta ajatellen.

5.3 Sosiaalinen vuorovaikutus

Vuorovaikutus, mikä on sosiaalista, tapahtuu hyvin moninaisilla tasoilla ihmisten elämässä. Yksityisintä sosiaalista vuorovaikutusta on sellainen, jossa ihminen on henkisesti erinäisten sosiaalisten mielikuvien kanssa yhdessä. Jotta ihminen kykenee liittymään sosiaaliseen kehitykseen ihmisenä ja ylläpitämään kulttuurista viitekehystä, ihmisen täytyy käydä läpi kyseinen prosessi. Ihminen toimii sosiaalisessa vuorovaikutuksessa paljon mielikuvien varassa. Sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyy ihmisten sosiaalinen tuki ja se merkitsee, että apua on läheisiltä ihmisiltä tarpeen tullen saatavissa ja tuki on olemassa. Ihminen täytyy selviytyäkseen, voida luottaa siihen, että sosiaalista tukea saa, kun sitä tarvitsee. Ihminen, joka antaa sosiaalista tukea, ei tarvitse olla fyysisesti läsnä tukea annettavan luona. Se ei ole mikään ehto sosiaalisen vuorovaikutuksen toteuttamiselle. (Vilkumaa 1998: 225.)

5.4 Ystävyys ja kaverisuhteiden sisältö

Voidaan sanoa, että useimmilla ihmisillä iästä riippumatta on läheisyyden kaipuu johonkin toiseen ihmiseen eli toisin sanoen läheiseen inhimilliseen ystävyyteen. Läheiseen ystävyyteen kuuluvat monet tärkeät tunteet, kuten vastavuoroiset kiintymyksen, mieltymyksen, samastumisen, yhteenkuuluvuuden, rehellisyyden, uskollisuuden ja luottamuksen eri tunteet. Tämänkaltaisessa läheisessä ihmissuhteessa kaikki suhteeseen kuuluvat ihmiset haluavat tulla toimeen keskenään ja he myös pitävät vuorovaikutussuhteen sisällöstä ja sen laadusta. He uskovat, että kyseiset tunteet ovat molemminpuolisia kaikilta osa-puolilta, jotka ovat ystäviä keskenään. Läheisten ystävien myötä ihminen saa kokemuksia sosiaalisista verkostoista, jossa ihminen voi kokea kuuluvansa ryhmään, saa ystäviltä ymmärrystä ja hyväksyntää ja saa sosiaalisilta verkostoilta erilaista ajanvietettä ja virikkeitä. Kaikki ihmiset kaipaavat tunteellisia suhteita että myös sosiaalisia suhteita monenlaisten ihmisten kanssa. (Aho & Laine 1997: 163.)

Mieskaverit ovat muodostaneet poikien kanssa kaverisuhteen, joka on vähitellen muodostunut ystävyysuhteeksi. Tähän asiaan ovat vaikuttaneet eri tunteet, jotka liittyvät ystävyyteen, kuten miehen ja pojan välillä on vähitellen luottamus kasvanut vuorovaikutussuhteen aikana ja he ovat kokeneet enemmän yhteenkuuluvuutta viettäessään aikaa keskenään. Kuten edellä tuli mainittua, kaikki ihmiset kaipaavat sosiaalisia suhteita iästä riippumatta. Uskon, että molemmat, mieskaverit ja pojat ovat tiedostamatta kaivanneet itselleen ystävää, jonka kanssa tehdä miesten juttuja ja jutella miesten asioista.

5.5 Vertaissuhteiden haastavuus

Ystävyysuhteet ja vertaissuhteet eroavat käsitteinä toisistaan, vaikka monenlaiset vertaisryhmät/suhteet perustuvat ystävyydelle. Puhuttaessa vertaisryhmistä, tarkoitetaan laajempaa aluetta, johon lapsi kuuluu omine piirteineen. Vertaissuhteisiin liittyy käsite suosio ja se ilmaisee sen, kuinka muut vertaisryhmän ihmiset suhtautuvat lapseen. Suosioon liittyy, että sen ei tarvitse sitoa molempia osapuolia erilaisiin vuorovaikutuksen elementteihin, kuten vastavuoroiseen huolehtimiseen. Lapsen on haastavampaa vuorovaikuttaa vertaissuhteissa, sillä lapsen mielessä pyörii jatkuvasti tunne siitä, tuleeko hyväksytyksi ryhmässä. (Rasku-Puttonen, Keskinen & Takala 1998: 241.) Lapsilla, joilla on epävarmempi suhde vanhempaansa, on vieläkin haastavampaa solmia vertaissuhteita muiden kanssa (Horppu 1998: 142). Vertaissuhteissa lapsi joutuu taiteilemaan siten, että kykenee sovittamaan kaikki omat sosiaalisen kanssakäymisen tavoitteet ympäristössä elävien ihmisten odotuksiin ja vaatimuksiin. (Rasku-Puttonen ym. 1998: 241.)

6 Lapsen kasvun ja kehityksen eri vaiheet

Kasvun ja kehityksen voi teoreettisesti erottaa toisistaan. Kehitystä voi kuvata tietynlaiseksi prosessiksi. Lapsen kehitykseen kuuluu hyvin aaltomainen liike. Välillä kehitys menee ylöspäin ja eteenpäin, kun taas välillä lapsen kehitys pysähtyy paikalleen ja se meneekin alaspäin. Kehitys voi välillä olla risteyskohdissa ja mennä vielä syvemmälle. Lopulta se lähtee menemään kuitenkin ylöspäin. (Dunderfelt 1999: 19.)

Lapsen kasvu tarkoittaa, että kasautuneet asiat kehityksessä kasvavat jatkuvasti lapsen ymmärryksessä, tiedossa, fyysisessä kasvussa ja viisaudessa. Väärinkäsityksiä kasvu ja kehitys voivat aiheuttaa silloin, jos ihminen luulee, että kehittymiseen liittyy jatkuvaa kasvamista. Niin kuin jo edellä tuli ilmi, ihmisen elämä ei etene aina suoraviivaisesti ylös ja eteenpäin, vaan elämän aikana on vaikeampia aikoja. Niitä aikoja voidaan pitää kuitenkin lapsen kehitykseen kuuluvina asioina. Varsinkin silloin, jos vaikeudet eivät jätä lasta jumiin elämän risteyskohtiin, vaan lapsi saa itselleen lisää elämänoppia vaikeuksien varalle. (Dunderfelt 1999: 19-20.)

Lapsen kehityksestä voidaan ajatella myös siten, että lapsi hankkii kasvunsa aikana erilaisia valmiuksia ja tämän jälkeen lapsi kykenee ymmärtämään muita ihmisiä ja myös itseään paremmin. Kehityksen prosessi tarkoittaa, että esimerkiksi lapsen oma psyykkinen maailma rakentuu vähitellen. Tämän rakentumisen avulla lapsi kykenee myöhemmin ymmärtämään ja tulkitsemaan itseään ja ympäristöään aivan toisella tavalla. (Rödстам 1992: 11.)

6.1 Lapsen kasvun ja kehityksen kulkuun vaikuttavat tekijät

Ennen käytiin kiistelyä siitä, kumpi vaikuttaa enemmän lapsen kehittymiseen, perimä vai ympäristö. Nykyään on kuitenkin yhä vähemmän tehty arvioita näiden kahden asian vaikutuksesta lapsen kasvuun ja kehitykseen. Eri tutkijat ovatkin päätyneet kysymykseen, että mitkä eri asiat vaikuttavat ylipäänsä ihmisen kehitykseen ja kasvuun. On löydetty kolme tekijää, jotka vaikuttavat kehitykseen; perimä, ympäristö ja ihmisen oma aktiivisuus. (Vile'n, Vihunen, Vartiainen, Sive'n, Neuvonen & Kurvinen 2006: 132.) Mainitsen lyhyesti kaikista kolmesta eri tekijästä tärkeimmät asiat, mutta tärkein tutkimuskysymystäni ajatellen on tarkastella tekijöistä ympäristön vaikutusta ihmisen kehitykseen.

Perimä liittyy olennaisesti ihmisen geeneihin ja niiden säätelyyn. Perimä on mukana ihmisen kypsyämisessä. Lapsen täytyy saada kypsyä, jotta hän oppii kehitykseen liittyviä asioita. Esimerkkinä, jotta lapsi voi oppia kävelemään, hänen motorinen hallintansa ja fyysinen

voimansa täytyy kypsyä riittävästi. Se miten äkkiä lapsi kypsyy eri asioihin, riippuu hänen herkkyyks- ja kriisikausistaan. Nämä kaudet tulevat lapsilla esille hyvin yksilöllisesti. Herkkyykskausi tarkoittaa, että jonakin ajanjaksona lapsen aivoissa kehittyy jokin tietty alue vauhdikkaammin kuin yleensä ja tässä tapauksessa lapsella on kyky oppia jokin asia paremmin kuin normaalisti. Kriittinen kausi taas merkitsee aikaa, jolloin ihmisen on tietynä aikana opittava joku uusi taito tai hän ei enää myöhemmin voi oppia sitä. Esimerkkinä kirja antaa, että jos lapsen elinympäristön ihmiset eivät ole puhuneet lapselle tai hän ei ole kuullut ihmisten puhetta, lapsi ei enää opi puhumaan noin 7-vuoden jälkeen. (Vile'n ym. 2006: 132-133.) Lapsen kehityksessä olevat kriittiset kaudet ovat erittäin merkittäviä lasten kasvattajien huomata, jotta lapsi kehittyy ikäkausien mukaisesti eikä lapsi jäisi kehityksestä jälkeen. Mieskaverit ovat myös tietyllä tavalla mukana lapsen kriittisissä kausissa, opettamalla lapselle erilaisia ikäkauteen liittyviä asioita.

Lapsen kasvuun ja kehitykseen vaikuttaa myös suurelta osin lapsen kasvuympäristö. Sanansa mukaisesti ympäristö tarkoittaa sitä kaikkea, missä lapsi elää ja kasvaa. Ympäristö voidaan mieltää kulttuuriksi, jossa lapsi on ja elää. Kasvuympäristöön liittyy myös sosiaalinen ympäristö, johon kuuluu lapsen perhe ja kaikki muut lapsen arkielämässä mukana olevat henkilöt. Mieskaverit kuuluvat poikien sosiaaliseen ympäristöön merkittävänä henkilöinä. He laajentavat samalla lasten sosiaalista elinympäristöä, mikä on hyvin tärkeä asia lapsen sosiaalista aktiivisuutta ajatellessa. Sosiaalinen ympäristö voidaan ymmärtää myös tietyyntyyppisenä ympäristönä, jossa tunteilla on iso osa. Jokaisen kasvattajan täytyisi miettiä, minkälaisia tunteita lapsen ympäristössä osoitetaan ja millaisia tunteenilmaisuja lapselta hyväksytään. Lapsen kasvuun ja kehitykseen vaikuttaa myös se, millaisessa fyysisessä elinympäristössä lapsi kasvaa. Asuuko hän maalla vai kaupungissa. Fyysinen elinympäristö käsittää myös leikkipaikat ja lelut. (Vile'n ym. 2006: 133.) Viime vuosina tapahtuneen kehittyneen aivotutkimuksen mukaan on näyttöä siitä, että ihmisen psyykinen kehitys on sosiaalisen ja biologisen vuorovaikuttamista, jolloin kumpikaan näistä elementeistä ei vaikuta lapsen psyykkiseen kehitykseen irrallaan (Säävälä 1999: 69).

Ihmisen oma aktiivisuus tarkoittaa, että yksilö on kiinnostunut eri asioista ja siihen kuuluu myös, miten ihminen alkaa ratkaista eri asioitaan elämässään. Lapsuuteen liittyy, että ihminen harjoittaa omaa aktiivisuuttaan. Silloin lapsi ihmettelee ja tutkii asioiden tilaa ja etsiskelee kohteita, jotka kiinnostavat häntä. (Vile'n ym. 2006: 133.) Omasta aktiivisuudesta tulee helposti mieleen pieni vauva, joka tutustuu uusiin asioihin käsillään ja suullaan maistamalla. Omaa aktiivisuutta toteuttavat myös isommat lapset, hieman eri tavalla. Esimerkiksi leikkissä oleva lapsi kysyy enemmänkin eri asioista.

6.2 Sosiaalinen kehitys

Lapsen vuorovaikutustaidot ja kyky yhteistyöhön muiden ihmisten kanssa, käsitetään sosiaalisesti kehitykseksi. Kyseinen kehityksen osa-alue sisältää erilaisia arvoja ja rooleja, joita lapsi oppii vähitellen omaksumaan lähipiiriltään, kuten perheeltä, ystäviltä, sukulaisilta ja myös osin yhteiskunnasta. Sosiaalisen kehityksen voi hyvin sisällyttää yhteen lapsen persoonallisuuden kehityksen kanssa. Kaikki ihmisen vuorovaikutustaidot liittyvät siihen, millainen olo ihmisellä on. (Vile'n ym. 2006: 156.) Lapsen sosiaalinen maailma jäsentyy sosiaalisen kehityksen myötä ja hän ymmärtää, että hän on osa koko suurta maailmaa, hänen toimiessa vuorovaikutussuhteissa. Lapselle hahmottuu vähitellen kuva siitä, että hän on ainutlaatuinen ihminen. (Himberg ym. 2000: 82.)

Sosiaaliseen kehitykseen voidaan sanoa vaikuttavan myös lasten vanhemmat. Se, miten lapsi alkaa hahmottaa omaa itseään muiden kanssa ja millä tavalla lapsi oppii sisäistämään sosiaalisia taitoja, riippuu siitä kuinka hyvän kiintymyssuhteen lapsen vanhemmat ovat pystyneet luomaan lapseen ja miten hyvin lapsi on saanut kotoa malleja sosiaaliselle kehitykselle. Vanhemmilta lapsi ensisijaisesti oppii tuntemaan erilaisia asenteita ja arvoja ja nämä näin ollen vaikuttavat siihen, millä tavalla lapsi kohtaa eri tilanteissa ihmisiä. Kotoaan lapsi oppii tuntemaan muun muassa sukupuolirooleja, miten nainen ja mies eroaa toisistaan. Vanhemmat opettavat lapselle myös erilaisia käyttäytymistapoja, mikä on oikeanlaista käytöstä ja mikä huonompaa. Lapsi saa näin ollen kaikki opit siirtymiseen sosiaaliseen kehitykseen kotoaan eri henkilöiltä. (Vile'n ym. 2006: 156.)

Kaikilla lapsilla ei ole kuitenkaan mahdollisuutta kotona tutustua miehisiin arvoihin tai molempiin sukupuolirooleihin, erityisesti tämä koskee yksinhuoltajaäitien perheitä. Tämä asia koskettaa myös eritoten poikalapsien sosiaalista kehitystä. Poikien moraalikäsitteitä ja niiden kehittymistä saattaa hidastaa se, että pojan elämästä puuttuu isä. Pojilla, jotka ovat kasvaneet ilman isää, on todettu olevan tietyissä määrin ongelmia ymmärtää yhteiskunnan eri sääntöjä tai myös sisällyttää itseensä arvoja. Eritoten 8-12 - vuotiaiden poikien olisi tärkeää saada eri käsityksistä mallia omalta isältään. (Aho ym. 1997: 138.)

Kun lapsella on hyvät sosiaaliset eväät, hän kykenee tämän jälkeen käyttämään sosiaalisia taitojaan kaikenlaisissa ryhmissä, jotka voidaan ymmärtää myös vertaisryhmiksi ja alkaa kokeilemaan niissä ryhmissä kotoa opittuja taitoja. Vertaisryhmiin sisältyvät kaikki lapsen ikäiset toverit, ystävät ja kaverit. Lapsen kodin leikkipiiri, kaverit, kerho ja koulu mielletään myös vertaisryhmiksi, joista lapsi oppii hyviä vuorovaikutussääntöjä. Vertaisryhmät auttavat lasta harjoittamaan erityyppisiä rooleja ja samalla oppimaan uudenlaisia taitoja. Tähän voidaan liittää ystävyysuhteet, jotka ovat lapselle erityisen tärkeitä, jotta lapselle voi kehittyä kestävä itsetunto. Lapselle voi tulla itsetunto ongelmia, jos lapselta puuttuu ystävyysuhteita tai

muut lapset sanovat ja osoittavat lapselle kielteisiä asioita. Näiden vertaisryhmien voidaan nähdä toimivan ikään kuin peilinä lapsen minäkuvalle. (Vile'n ym. 2006: 156.)

6.3 Erik.H. Erikssonin psykososiaalinen kehitysteoria

Erik.H. Eriksson on tunnettu psykoanalyytikko. Hän on työskennellyt sekä lasten että nuorten parissa. Erikssonin keksimä psykososiaalinen kehitysteoria koskettaa ihmisen koko elämänsä kaarta, pienen vauvan syntymästä aina kuolemaan asti. Kehitysteoria etenee siten, että ihmisen jokaisessa kehityksen vaiheessa yksilön on keksittävä ratkaisukeino johonkin kehityskriisiin. Ihminen kohtaa elämänsä aikana monia ympäristöstään tulleita vaateita, jotka saavat aikaan jossain ihmisen kehityksen aikana kriisin. Kun ihminen on ratkaissut kriisin, hän saa uuden kasvuvoiman, jonka avulla ihmisellä on rohkeus kohdata erilaisia ympäristön vaatimuksia. Jos taas ihminen ei kykene ratkaisemaan kehityskriisiä, se vaikeuttaa ihmisen myöhempiä kehitysvaiheita. Psykoanalyytikko Erikssonin mukaan yksilön kehitys menee eteenpäin ihmisen kohdattua elämänsä aikana psykososiaalisia ongelmatilanteita. (Lehtovirta, Kuokkanen, Peltola & Tuohimaa-Kirveskari 1999: 123.)

Eriksson on esittänyt kehitysteoriaansa ihmisen jokaisesta kehitysvaiheesta. Kiinnitän huomiota tässä teoriassa eritoten lapsen 3-6 - ikävaiheeseen ja lapsen 7-12 - ikävaiheeseen, koska haastatteluihin osallistuneilla mieskavereilla on kaveripoikina yksi 6-vuotias ja kaksi 8-vuotiaista poikaa. Eriksson kuvaa 3-6 - vuotiaiden lasten kehitysvaihetta sanoilla aloitteisuus ja syllisyys. Lapsi on tässä ikävaiheessa hyvin oppimishaluinen ja lapsi oppiikin nopeasti uudenlaisia asioita sekä hän on myös aktiivinen. Lapsen vuorovaikutuksellinen ympäristönsä laajenee kavereihin, sukulaisiin ja uusiin aikuisiin, joihin lapsi on tutustunut kotiympäristössään. 6-vuotiaan kaveripojan vuorovaikutuksellinen ympäristö on ulottunut tässä tapauksessa mieskaverin tutustumiseen, jolloin lapsi oppii uusia asioita ja hänen oppimishalu pysyy yllä. (Lehtovirta ym. 1999: 125.)

Lapsi on tullut tietoiseksi, että eri sukupuolet ovat erilaisia fyysiseltä rakenteeltaan ja lapsen elinympäristön sukupuoliroolikuvat ovat alkaneet näkymään lapsen toiminnassa (Lehtovirta ym. 1999: 125). Erikssonin lisäksi Sigmund Freud on kohdistanut teorioitaan lapsen sukupuoliseen ajatteluun. Hän on nimennyt 3-6 - vuotiaiden kasvuvaiheen oidipaalivaiheeksi, joka korostaa seksuaalisuutta painottavaa suuntausta kehityksessä. Tämän näkökulman keskeinen sukupuolieron tekijä on se, että lapsi kykenisi samaistumaan isään. (Säävälä 1999: 57.)

Freudin oidipaalisuutta korostavan psykodynaamisen suuntauksen mukaan sukupuoliero syntyy lapsen mieleen todellisena vasta juuri 3-6 - vuoden iässä. Tässä iässä, kun lapsi on tajunnut kumpaa sukupuolta edustaa, hän alkaa toteuttaa sukupuolisuuttaan lähimpiin ihmisiin, kuten

äitiin ja isään. Kyseisessä tapahtumasarjassa merkittäviä tekijöitä on, että pojan samaistumiskohde siirtyy hienovaraisesti ja monimutkaisesti äidistä isään ja samalla poika ottaa äidin seksuaalisen ajattelun ja suuntautumisen kohteeksi. Freud esitti teoriassa lähinnä pojan kehitystä oidipaalisessa kehitysvaiheessa. Freud antoi varsin suoran ilmauksen, että tytön kehityksessä tapahtuu tuossa vaiheessa aivan jotain muuta, mitä tyttö ei ymmärrä ajatuksissaan. (Säävälä 1999: 57, 59.) Oidipaalivaihe on tärkeä kehitysvaihe lapselle ja tässä ikävaiheessa olisi merkittävää, että lapsella olisi joku miehen malli, kuten mieskaveri tai oma isä elämässä.

Erikssonin teorian mukaan lapsi haluaa tässä iässä matkia ja tehdä samalla aikuisten tekemiä toimia. Hän haluaa miellyttää ympäristöään ja toivoo hyväksyntää aikuisilta. Lapsi alkaa kokeilla omia rajojaan ja ympäristö, kuten vanhemmat alkavat asettamaan hänelle rajoituksia. Vähitellen lapsi alkaa sisäistää ympäristön eli vanhempien, kasvatushenkilöstön normeja. Tämä on tärkeää, jotta lapsi voi sopeutua ympäristöönsä positiivisesti. Tässä ikävaiheessa lapsen itsehillintä kehittyy. (Lehtovirta ym. 1999: 125.)

Eriksson on määritellyt, että varhaisen kouluiän (7-12 - vuotiaat) vaiheeseen kuuluvat sanoina ahkeruus ja alemmuus. Kouluiässä lapset oppivat perusasenteen työntekemiseen. Tässä iässä kehitystä ohjaavat oma oppiminen ja kasvatus. Ympäristön eri jäsenten on tärkeää huomata antaa lapselle palautetta hänen suorituksistaan, esimerkiksi koulussa tai vapaa-ajalla. (Himberg ym. 2000: 22-23.) Tässä ikävaiheessa lapsi kaipaa vielä hyvinkin paljon aikuisten turvaa ja tukea eri elämäntilanteissa, vaikka lapsen omista kavereista on tullutkin hänelle tärkeitä ihmisiä. Aikuisen kuuluu olla se, joka opettaa lapselle erityylyisiä vuorovaikutustaitoja, rohkaisee lasta erilaiseen toimintaan ja tukee ja asettaa erilaisia sääntöjä ja rajoja lapsen noudatettavaksi koulussa että myös kotona. (Lehtovirta ym. 1999: 126.) Lapsen kuuluu tässä vaiheessa saada onnistumisen kokemuksia, jotta hän oppisi hyödyntämään myös ihmisiltä saatua kielteistä palautetta omaan toimintaansa. Kehityskriisi on silloin onnistunut, kun lapsi saa tulokseksi elämyksen, joka koskee omaa pätevyyttä. (Himberg ym. 2000: 22-23.)

6.4 Pojan kasvu mieheksi

Lapsen keskeisimpänä kehityksen tehtävänä on erottautua äidistään ja tulla erilliseksi ihmisiksi. Lapsen samaistuminen äitiin on hänen identiteetin lähtökohta, jolle lapsen myöhemmät mielikuvat rakentuvat. Jotta poika saavuttaa miehisen sukupuoli-identiteetin, hänen on ensiksi luovuttava äitiin samaistumisesta ja samaistuttava isäänsä. Suhde äitiin ei kuitenkaan koskaan katkea, vaan se säilyy osana pojan maskuliinisuutta. (Lehtonen 1995: 41.)

Tähän vaiheeseen liittyy kuitenkin hieman ongelmallisuutta pojan kehityksen kannalta. Hänen täytyy etsiä miesten maailmaan, heidän sosiaaliseen piiriin. Pojalla ei kuitenkaan ole välttämättä valmiiksi minkäänlaista suhdetta mieheen, kun esimerkiksi isä on saattanut olla psyykkisesti ja fyysisesti poissa lapsen elämästä. (Säävälä 1999: 61-62.) Esimerkiksi yksinhuoltajaäidin kanssa kasvaneen pojan voi olla vaikeampi irrottautua äidistä (Lehtonen 1995: 41). Tällä tavoin pojan irtautumisen hankaluus äidistä kertaantuu pojan vaikeudella löytää sosiaalista yhteyttä miehiseen maailmaan (Säävälä 1999: 62). Poikalapsia on kannustettava, houkuteltava ja uhkailtava jatkuvasti eroon äidistään ja hänen ajatuksistaan (Lehtonen 1995: 41). Pojan kasvamista mieheksi voidaan kuvata yhdellä lauseella, mieheksi on tultava (Lehtonen 1995: 41).

6.4.1 Pojan elämään vaikuttavat tekijät

Lapsen elämän kokonaistilanteen muodostavat keskenään ne asiat, minkälainen tilanne lapsen kodin sisällä ja ulkopuolella on. Hänen elämään vaikuttavia ulkopuolisia tekijöitä ovat muun muassa lapsen lähipiirin aikuiset, koulu, kerhot. Jos poika on joutunut kasvussaan pulaan, hyvä kasvu ympäristö edellä mainituin tekijöin voi tarjota pojalle itsetuntoa tukevia ja korjavia elämäkokemuksia. Hyvä kasvu ympäristö voi vaikuttaa lapseen ainakin siten, etteivät lapsen kasvun ja kehityksen ongelmat kasvaisivat. (Rantala 1991: 37.)

Poika, joka on jäänyt isän hylkäämäksi, voi tulla itsetunnoltaan masentuneeksi, heikoksi ja tuntee itsensä voimattomaksi. Poika saa äidiltään paljon hoivaa, mutta ei jaksa kasvaa poikana ilman isän kasvun tukemaa voimaa. (Rantala 1991: 36.) Isän puuttuminen pojan elämästä voidaan pitää varmasti yhtenä sellaisena tekijänä, joka omalta osaltaan edesauttaa pojan mielen häiriintymistä. Yksinhuoltajaäitien kanssa kasvaa tuhansia poikia ja on kuitenkin todettu, etteivät läheskään kaikki niistä pojista joudu elämässä vaikeuksiin. Parempi voisi olla sanoa, että jos pojan elämästä puuttuu isä, se on hänen elämässään haaste, josta pojan täytyy selvitä tavalla tai toisella. Pojan sukulaismiehet voivat osaltaan korvata isän poissaoloa, mutta se ei voi koskaan kokonaan korvata sitä, että lapsen elämästä puuttuu hänen oma isä. (Sinkkonen 1991: 99-100.)

Poikalapsien kasvua ajatellen, hänen eri läheiset ihmiset, kuten isoisät, isä tai pojan mieskaverit luovat alun pojan arvoille, rooleille ja tunteille. Ihmisten arvot tekevät näkyviksi erilaiset roolit, joita ihmisillä on, esimerkiksi mieskaveri tietynlaisena kasvattajana opettaa lapselle erilaisia arvoja. Kun puhutaan miehen arvomaailmasta, oleellista on se, että juuri mieskaveri tuo oman roolinsa kautta hänen tärkeät arvot muille näkyviksi. (Puohiniemi ym. 2007: 61-62, 145.)

7 Miessukupuolen tarkastelu

7.1 Miehininen identiteetti ja mieheys

Ihmisen persoonallisuuden ja identiteetin muodostumiseen vaikuttaa hyvin keskeisesti sukupuoli. Näin siksi, koska ihmisen sukupuoli määrää anatomisen ja biologisen mieheyden tai naiseuden. (Wager 1998: 81.) Ihmisen identiteetin muodostumista määrittävät sukupuolen lisäksi monet muut tekijät, kuten kulttuuri, etnisuus, seksuaalinen suuntautuminen ja luokka-asema. Näihin liitetään yhteiskunnasta erilaisia arvolutauksia, kuten heikko nainen, voimakas mies. Ihmisen identiteetin voimakkain ja määräävin piirre on sukupuoli ja näin myös moderni ihmisten elämä jäsentyy sukupuolten suhteen. (Havaste 1998: 28, 44.) Ihmisen sukupuoli määrittelee myös hyvin suurella määrällä kunkin ihmisen tehtävää ja asemaa yhteiskunnassa. Näin ollen sukupuolen merkitystä ei voida yhteiskunnassa sivuuttaa. (Wager 1998: 81, 94.)

Maskuliiniselle identiteetille tärkeitä ominaisuuksia ovat ihmisen kyky selvitä yksin, olla riippumaton ja olla itsenäinen toimija ja päätösten tekijä (Havaste 1998: 44). Kirjassa *Miehen kunnia: Modernin miehen taistelu häpeää vastaan* (1994) Corneau ilmaisee, että miehistä identiteettiä vahvistaa, kun mies näkee miehiä, koskettaa heitä ja keskustelee miesten kanssa (Siltala 1994: 329).

Tarkasteltaessa miehiä heidän on yleensä todettu luovan yhteiskuntaan sivistystä ja kulttuuria. Sukupuoliroolitutkimuksen mukaan mieheys käsitetään ja ymmärretään ihmisen, yksilön ominaisuuksiksi ja piirteiksi. (Wager 1998: 81, 87.) Mieheys käsitteenä ei pysy pystyssä vain oman itsensä varassa, vaan mieheys saa identiteettinsä verrattaessa sitä erilaisiin käsitteisiin, kuten naiseuteen (Lehtonen 1999: 74).

Mieheys ja naiseus ovat ympäristön, ajan ja ihmisen iän suhteen vaihtelevia käsitteitä, koska ne ovat muodostuneet kulttuurisesti. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna läntinen maailma sisältää vain osan tavoista, millä tavalla mies voi elää miehen elämää. Mies viittaa terminä yksiselitteisesti ihmisen biologiseen kontekstiin ja biologisiin ominaisuuksiin. Maskuliinisuus ja mieheys ovat taas hieman ongelmallisempia käsitteitä. Molemmat niistä kuvaavat varsinkin sukupuolentutkimuksessa tapoja, millä tavalla mies esittää miestä. Voidaan ymmärtää, että mies oppii sosiaalisen kulttuurin antamat roolit tai määreet, jotka edustavat maskuliinisuutta. Mieheydellä tarkoitetaan biologisesti syntyneeseen mieheyteen liittyviä käyttäytymismalleja, jotka voivat olla myös feminiinisiä malleja. Mieheys korvaa neutraalimpana käsitteenä maskuliinisuuden. (Säävälä 1999: 52-53.) Mies ja mieheys ovat sosiaalisia käsitteitä ja sopimuksia ja ne ovat sellaisenaan kovin vaihtelevia laaduiltaan (Hoikkala 1994: 88).

Miehen stereotypioita ovat voimakkuus, voitontahto ja haavoittumattomuus, joita on melko vaikea muuttaa emotionaaliseksi avoimuudeksi tai rehellisyydeksi. Miehen sosiaaliseen sukupuoli-identiteettiin kuuluu toiminnallisuus eri muotoineen. (Havaste 1998: 50.) Mies ilmaisee myös erilaiset tunteensa teoillaan (Puohiniemi ym. 2007: 10).

Ilpo Salonen (1995: 9) on teoksessaan tiivistänyt kirjan tärkeimmät kohdat miesten ja naisten välisistä eroista neljään osioon. Monissa tutkimuksissa on havaittu, että miesten ja naisten välillä on joitakuita heidän sukupuoleen liittyviä biologisia, synnynnäisiä luonne-eroja. Naiset ovat sanallisesti lahjakkaampia, kun taas miehet ovat kärsimättömpimpiä. Salonen (1995) on kuitenkin teoksessaan tuonut esille, että kyseinen asia ei ole ollenkaan niin selvä asia, kuin ehkä monet ajattelisi äkkiseltään. Eri maissa tutkimukset tuottavat erilaisia tuloksia samasta asiasta. Ympäristö missä yksilö elää vahvistaa ja heikentää kyseisiä eroja monimutkaisin ja vaihtelevin tavoin. On melkein mahdotonta loppujen lopuksi erottaa/todentaa, mikä on ympäristön ja mikä geenien vaikutusta.

Toisessa osiossa Salonen (1995) tuo esille, että tyttöjen ja poikien synnynnäiset luonne-erot ovat vähäisen kaltaisia ja ne eivät oikeuta miesten ja naisten epätasa-arvoiseen kohteluun yhteiskunnan eri sektoreilla. Kolmannessa osiossa hän kertoo, että miesten ja naisten välisiä erityyisiä eroja ei ehkä pitäisikään liikaa selittää olemattomiksi. Maailma olisi melko tylsä paikka, jos kaikki erilaiset sukupuolierot häviäisivät. Neljännessä osiossa Salonen (1995: 9, 13-14) kertoo, että ihmisten tulisi kuunnella toisiaan ja annettava toisille tilaa. Miehillä ja naisilla on heidän eroavaisuuden lisäksi kuitenkin samat elämän tavoitteet, saada arvostusta, elää turvallisessa maailmassa ja saada rakkautta ja osoittaa sitä läheisimmille ihmisille

7.2 Miehen arvomaailma

Miehen arvomaailmaan sisältyy riskien ottaminen. Miehelle tärkeitä arvoja ovat uusien virikkeiden etsintä, esimerkkinä mieskaveritoimintaan ryhtyminen ja henkilökohtainen mielihyvä. Miehelle tärkeitä arvoja ovat myös suoriutuminen ja valta. Nämä arvot vievät miestä voimakkaammin elämässä eteenpäin kuin naista. Yleensä ihminen oppii arvoja elämänsä varrella ja ihminen turvautuu niihin sellaisissa tilanteissa, joissa hänen pitäisi tehdä joku valinta ja elämisen rutiineista ei ole silloin apua. Rutiinit eivät synny tyhjistä, vaan ne rakentuvat ihmisen arvojen kautta. (Puohiniemi ym. 2007: 4, 29-30.)

Miehillä on melko paljon miesrooleja, jotka ovat virittäytyneet erilaisten arvojen avulla. Niitä rooleja voi kutsua myös miehen ikirooleiksi, jotta ne eroavat yhteiskunnan nykyrooleista. Ikirooleja ovat; voittaja, seikkailija, viihteen kuluttaja, kokeilija, uudistaja, tietäjä, hallitsija, suojelija, auttaja, yhdistäjä, säilyttäjä, varmistaja, rakentaja, taistelija, tuottaja ja pe-

lastaja. Tärkeimmät näistä ikirooleista ajatellen tutkimukseni aihetta, ovat suojelija ja auttaja. (Puohiniemi ym. 2007: 76-80.)

Suojelija on universalistinen käsite. Rooli sisältää kaikkien ihmisten sekä luonnon arvostuksen, suvaitsemisen, suojelun ja niiden hyvinvointitarpeiden ymmärtämisen. Auttajan rooli on myös universalistinen käsite ja siitä tulee esille hyväntahtoisuuden ele. Auttajana toimivat ihmiset asettavat oman edun tavoittelun selkeästi taka-alalle ja pitävät ensisijaisen tärkeänä muiden auttamista. Nyky-yhteiskunnan auttajina voidaan pitää opettajia sekä myös erilaisissa avustustehtävissä toimivia ihmisiä, niin sanottuja vapaaehtoisia. Miesten ikiroolit ovat kyenneet säilyttämään aktiivisen elinvoimansa. Ikiroolien kautta toteutuvat arvojen olemassaolon kolme perusedellytystä, hyvinvoinnin takaaminen, biologisten tarpeiden tyydyttäminen, vuorovaikutuksen säätely ja ihmisyyhteisöjen jatkuvuuden varmistaminen. (Puohiniemi ym. 2007: 76-80.)

7.3 Miehen malli

Lasten jokapäiväisessä elämässä on yhä harvemmin mukana oma isä. Osa syynä tähän on avioerojen lisääntyminen. Lapset jäävät useimmiten avioeron sattuessa äidin luokse asumaan. Heidän elinympäristön muiden miesten on toivottu kompensoivan sitä, että lapsen isä on poissa hänen elämästä. Elinympäristön muina miehinä voi toimia lapsen/vanhemman sukulaiset, naapurit, tuttavat ja kaverit. Pidetään tärkeänä, että lapsi saa jonkunlaisen käsityksen milaista on olla mies ja lapsi saisi tätä kautta rakennusmateriaalia oman sukupuoli-identiteetin rakentamiseen. Mies roolimallia pidetään erityisen tärkeänä poikien kehityksen ja kasvun kannalta. Jos isä on poissa pojan elämästä, on sillä nähty olevan vaikutusta pojan koulussa menestymiseen ja sukupuoli-identiteetin muodostamiseen. Pelkästään äidin kasvattamien poikien tai poissaolevien isien poikien on hankalampaa muodostaa maskuliinista identiteettiä kuin niiden poikien, joiden isät ovat olleet empaattisia ja huolehtivia. On jopa sanottu, että isän poissaololla olisi vaikutusta lapsen myöhemmälle nuoruusiälle, että hän ajautuisi herkemmin vaikeuksiin poliisin kanssa. Kuitenkaan mitään suoraa syy-yhteyttä näiden kaikkien asioiden välille ei ole voitu osoittaa teoreettisesti. (Lammi-Taskula 1994: 70, 119-120, 129.)

Kaikki ne, jotka ajavat asioita perinteisen mieheyden puolesta pelkäävät, että jos pojan kasvattajana on pelkästään nainen, niin pojista saattaisi tulla tietynlaisia naisellisia miehiä. On myös esitetty, että pojat, jotka ovat kasvaneet ainoastaan äidin kanssa, niin heistä voi tulla helposti ns. supermaskuliinisia poikia, jotka osoittavat kavereilleen, että he ovat niitä todellisia poikia. Pojat muodostavat itselleen ylikorostuneen miehen roolin, joka on tunteeton, kova ja aggressiivinen. (Lammi-Taskula 1994: 69, 120.) Lapset saavat nykyajan median välityksellä myös erilaisia kuvitteellisia ja kaupallisia miehen malleja (Lammi-Taskula 1994: 129).

Lapset oppivat näiden tekijöiden pohjalta vähitellen ajattelemaan, että miehet ovat merkittävämpiä ja tärkeämpiä ihmisinä kuin naiset. He pitävät tärkeänä, että he oppivat käyttäytymään mahdollisimman paljon miehen tavalla ja olemalla mahdollisimman vähän naisen kaltainen. Samalla pojille on kuitenkin hyvin epäselvää, mitä mieheksi tulemiselta vaaditaan. Näin ollen pojat yrittävät aktiivisen kiihkeästi osoittaa muille ja itselleen olevansa tosimes. (McCloughry 1993: 158.) Pojan jääminen naisen maailmaan ja niihin malleihin on pojalle vielä pelottavampaa kuin tosimitiehenä tai koviksena oleminen (Rantala 1991: 32).

On pohdittu, että minkälaisen ”miehen mallin” tulisi sitten olla? Toivomukset miehen malleista jäävät usein melko yleisluonteisiksi. Miehen mallia on vaikeaa kuvailla yksityiskohtaisemmin ja konkreettisesti. Yleisesti ajatellaan, että jos pojan elämässä olisi läsnä joku miehen malli, se tarjoaisi pojille riittävän miehen mallin kasvulle ja kehitykselle. Miehen malli käsitteenä tarkoittaa ihmisille eri asioita ja merkityksiä, jolloin se ei ole käsitteenä niinkään yksiselitteinen. Yhteiskunnasta ei löydy vain yhtä maskuliinisuuden mallia. Useita erilaisia maskuliinisuuden malleja määrittävät ikä, sukupuoli, rotu, luokka-asema, etnisuus ja seksuaalinen suuntautuminen. (Lammi-Taskula 1994: 120.) Ajatellessa eritoten poikalapsia, jotka asuvat yksinhuoltajaperheessä, pitävät miessankareinaan/miehen malleinaan melko tavallisia henkilöitä, kuten isovanhempia, tätejä, enoja ja setiä. Pojat etsivät näin ollen roolimalleja hyvin läheltä omaa kotia. (Pollack 1999: 198-199.)

8 Opinnäytetyön toteutusmenetelmät

8.1 Tutkimuskysymys- ja toteutusmenetelmät

Tutkimuskysymys muodostui vähitellen perehdyttyäni mieskaveritoiminnasta tehtyihin aikaisempiin tutkimuksiin. Kiinnostuin löytämään kuvauksia mieskavereiden avulla siitä, miten he näkevät eritoten heidän vuorovaikutussuhteen merkityksen lapsen kasvuun ja kehitykseen. Tutkimuksen tarkoituksena on näin ollen tuoda mieskavereiden kautta esille heidän ajatuksiin ja tunteita vuorovaikutuksesta ja sen merkityksellisyydestä lapselle. Myös oma kiinnostukseni mieskaveritoimintaa kohtaan oli yksi perusteista tutkimusaiheen syntymiselle. Opinnäytetyön aihe on myös yhteiskunnallisesti merkityksellinen, mikä on hyvä asia tutkimuksen teon kannalta.

8.2 Laadullinen tutkimus

Opinnäytetyöni tutkimusmenetelmänä olen käyttänyt laadullista tutkimusta. Laadullinen tutkimus sopii mielestäni parhaiten opinnäytetyöhöni, koska hankin tutkimusaineistoa teema-

haastattelulla, jossa haastateltavien näkemykset pääsevät laajasti esille. Laadullinen tutkimus on menetelmänä hyvin lähellä ihmisiä, joka on minulle tärkeä ja miellyttävä asia. Ottaessani opinnäytetyöhöni mukaan laadullisen tutkimuksen, olen saanut parhaiten tuotua työssäni esille minua itseäni ja olen pystynyt luomaan tietyn luonteen työolleni, jossa on otettu huomioon ihmisten ajatukset ja näkökulmat.

Laadullinen tutkimus sisältää monipuolisesti erilaisia analyysi- ja aineistonkeruutapoja ja tutkimuksessa voi lähestyä ihmistä monelta eri puolelta (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006. Sit. Denzin & Lincoln 1998, 5-7; Eskola & Suoranta 2000; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 151-157). Laadullinen tutkimus sisältää ennen kaikkea laajaa ihmisten elämämaailman ja sisällön tutkimista. Tutkimuksen teossa merkityksellisessä roolissa on ihmisten antamat merkitykset eri asioille. (Saaranen-Kauppinen ym. 2006. Sit. Varto 1992, 24.) Laadullisen tutkimuksen avulla myös pyritään ymmärtämään jonkinlaista toimintaa, kuvaamaan jotain tapahtumaa tai ilmiötä ja antamaan tasapainoinen tulkinta teoreettisesti perusteltuna jollekin tapahtumalle tai ilmiölle. Näin ollen on tärkeää, että henkilöt, jotka osallistuvat tutkimukseen, tietäisivät mahdollisimman paljon asiasta tai heillä olisi omakohtaisia kokemuksia tutkittavasta asiasta. (Tuomi & Sarajärvi 2009: 85.)

8.3 Teemahaastattelu

Opinnäytetyöni tiedonhankintamenetelmänä on teemahaastattelu. Haastatteluihin osallistui yhteensä kolme mieskaveria. Lähetin heille ennen haastattelujen toteuttamista infopaperin opinnäytetyöstäni ja mitä teemoja haastattelu tulee sisältämään. Infokirjeen yhteydessä he saivat myös haastattelun suostumuslomakkeen. Tämän jälkeen alkoi haastatteluajankohdan sopiminen mieskaverien kanssa. Toteutin kaksi ensimmäistä haastattelua toukokuussa ja kolmannen haastattelun toteutin kesäkuussa Pienperheyhdistyksen tiloissa.

Käytin haastatteluissa koulusta saatua nauhuria ja tallensin kaikki haastattelut eri tiedostoihin ja niiden sisällä vielä pilkoin pääteemat pienempiin tiedostoihin, jotta haastattelut olisi helpompi käydä läpi jälkikäteen. Haastatteluista tuli aineistoa yhteensä n. 3 tuntia. Teemahaastattelut toteutin yksilöhaastatteluina niin, että miehet tulivat yksitellen haastattelutilanteeseen. Näin tein siksi, koska haastattelun teemat olisivat voineet tuntua miehistä melko henkilökohtaisilta, jolloin yksin voisi olla helpompaa kertoa ajatuksistaan.

Minulle nousi opinnäytetyöprosessin melko varhaisessa vaiheessa kiinnostus teemahaastattelua kohtaan, sillä sitä oli käytetty monissa lukemissani opinnäytetöissä ja teoreettisesti tarkasteltuna teemahaastattelu tuntui mukavimmalta ja ihmisläheiseltä. Tarkoitukseni olikin, että haastateltavat miehet saisivat kertoa haastattelussa mahdollisimman vapaasti omista

ajatuksistaan. Haastatteluissa ohjasin heitä tarvittaessa eteenpäin jos he jumiutuivat puheeseen tai jos halusin heiltä tarkennuksia kertomaansa.

Laadin teemahaastattelurungon opinnäytetyöni pääkysymystä hyödyntäen. Pysin haastattelulla saamaan selville miesten ajatuksia kysymykseen, mikä merkitys miehen ja lapsen välisellä vuorovaikutuksella on lapsen kasvulle ja kehitykselle. Muodostin kyseisestä tutkimuskysymyksestä pää ja alateemat. Teemahaastattelua voidaan kutsua toiselta nimeltään puolistrukturoiduksi haastatteluksi. Teemahaastattelu kohdentuu ja syventyy tiettyihin teemoihin, jonka mukaan edetään haastattelussa. Se ei sido haastattelun runkoa mihinkään tiettyyn lokerikoon. Teemahaastattelu ei ota kantaa siihen, kuinka monta kertaa haastatteluja on toteutettu. Yksityiskohtaisten kysymysten sijaan teemahaastattelu menee eteenpäin tiettyjen etukäteen muodostettujen teemojen mukaan. Teemoittain eteneminen vapauttaa tutkimuksen tekijän näkökulmaa haastattelussa ja antaa tilaa enemmän haastateltavien puheelle ja ajatuksille. Teemahaastattelu pitää tärkeänä ja merkityksellisenä, että haastateltavien omat tulkinnat ja merkitykset asioista nousevat esille. (Hirsjärvi & Hurme 2000: 48.) Juuri tämän edellä mainitun asian vuoksi pidän teemahaastattelua miellyttävämpänä vaihtoehtona tutkimukselleni. Koen myös jollain tavalla, että oma luonteeni ja sosiaalisuuteni sopii parhaiten teemahaastatteluun.

8.4 Haastattelun teemat

Muodostin opinnäytetyön tutkimuskysymyksen ympärille haastattelun neljä pääteemaa, joista kukin teema liittyy keskeisesti tutkimuskysymykseen. Ensimmäinen teema käsittelee mieskaverin ja lapsen taustatietoja. Taustatietojen avulla halusin saada selkeän alun haastatteluille ja antaa lukijalle kokonaisvaltaisemman kuvan haastattelujen sisällöistä. Toisen teeman avulla halusin saada tietoa lapsen ja mieskaverin tapaamisista ja niiden sisällöstä. Tämän teeman avulla halusin saada tietää mitä he ylipäänsä tekevät yhdessä ja millä tavoin toiminta eroaa, kun poika on vuorovaikutuksessa miehen kanssa. Kolmannen teeman avulla halusin saada tietää minkälainen mieskaverin ja lapsen välinen vuorovaikutus kaikkine puolineen on. Neljäs ja viimeinen teema käsittelee, miten mieskaveri kokee mieskaveritoiminnan/vuorovaikutussuhteen merkityksen. Teema käsittelee asioita lapsen sekä mieskaverin kannalta.

8.5 Tutkimuksen kohderyhmä

Mieskavereiden valitseminen haastateltavaksi oli hyvin selvä ratkaisu ottaen huomioon miten keskeisessä asemassa heidän ajatuksensa ja tunteensa ovat tutkimuskysymystä miettiessä. Mieskaveritoiminnan ohjaaja Pekka Puukko valitsi minulle haastatteluihin mieskaverit, tiedustelemalla ensiksi eri miehiltä heidän kiinnostusta osallistua tutkimuksen tekoon. Laadullisen tutkimuksen tutkimuskohteen valinta määräytyy monista eri tekijöistä. Tutkimuksen tekijä voi olla kiinnostunut jostain tapahtumasta, tutkimusongelmasta tai ihmisryhmästä. Tällöin hän valitsee itse tutkittavan kohteen. Tällä tavoin toimitaan useimmiten etnografisessa ja toimintatutkimuksessa, joita voidaan nimittää myös laadulliseksi tutkimukseksi. (Syrjälä, Ahonen, Syrjäläinen & Saari 1995: 22.)

9 Aineiston analyysi

Analyysin tekeminen pohjautuu yleensä tutkijan tehtyyn haastattelurunkoon. Se on kuitenkin suurilta osin tutkijan pohdintaa ja ajattelua tutkimuksen tuloksista. Aineiston analyysin prosessi on systemaattista toimintaa ja analyysin tekeminen vie aikaa ja se on myös melko vaativa työskentelyvaihe. Lopullisen analyysin kokoaminen vaatii, että tutkija on tehnyt kaikki haastattelut ja mahdolliset muistiinpanot. (Syrjälä ym. 1995: 89, 94.)

Analyysivaihe voi olla haastava ja mielenkiintoinen, jos aineistoa on paljon ja varsinkin jos haastattelun teemat liittyvät läheisesti ihmisten elämäkokemuksiin. Tällöin analyysivaihe voi olla eettisesti ongelmallinen ja työntäyteinen. (Hirsjärvi ym. 2000: 135.) Olen kokenut, että minulla on ollut analysoitavana sopivasti haastatteluaineistoa. Aluksi tuntui, etten löydä aineistosta samankaltaisia merkityksiä, jotka vastaisivat tutkimuskysymykseen. Tuli jopa sellainen tunne, ettei minulla ole tarpeeksi aineistoa. Analyysivaiheen haastavuus ei liittynyt tällöin minun tutkielman kohdalla aineiston runsauteen, vaan enemmänkin haastatteluaineiston tulkintaongelmiin. Minun oli haastavaa pyrkiä tulkitsemaan mieskaverien sanomisia. Teema-alueiden rajat olivat melko häilyviä ja haastateltavien kokemusmaailman sisäistäminen oli vaikeaa. Nämä asiat tekivät analyysivaiheen työntäyteiseksi. Aineiston analysointiin ja johtopäätösten tekemiseen auttoi ainoastaan aktiivinen haastatteluaineistojen lukeminen yhä uudelleen ja uudelleen.

9.1 Aineiston purkuvaiheet

Ennen teemahaastatteluaineiston esilletuomista, on tapahtunut opinnäyteprosessissa erilaisia työskentelyvaiheita. Haastattelujen toteuttaminen tapahtui tämän vuoden kesän alussa. Toteuttamisvaiheen jälkeen aloin kirjoittamaan nauhurin pohjalta kaikki kolme haastattelua muistiin tietokoneelle eli niin sanotusti litteroin aineistot. Litterointi oli melko työläs vaihe, sillä jokainen mieskaveri puhui niin eri äänensävyllä ja eri puhenopeudella. Kaksi mieskaveria puhui hieman laajemmin haastattelussa, jolloin puhe rönsyili välillä pois tutkimusaiheesta. Litterointi vaiheessa aikaa meni enemmän näiden kahden miehen haastatteluaineiston purkamiseen. Yksi mieskavereista taas vastasi täsmällisemmin ja tiivistetympin kysymyksiin, jolloin oli taas helpompi litteroida hänen puhettaan.

Tutkimusaineiston ollessa kerättynä, se täytyy muuttaa sellaiseen muotoon, jossa aineistoa voidaan tutkia. Haastatteluaineistot täytyy muuttaa nauhoitetuista muodoista tietokoneen avulla tekstimuotoon. Laadullisissa tutkimuksissa analysoitava aineisto on aina teksti- tai kuvamuodossa. Edellä mainituilla vaiheilla tarkoitetaan litterointia. Litterointi koetaan usein työlääksi vaiheeksi, mutta se kuitenkin lisää tutkimuksen tekijän kanssakäymistä tutkimusaineiston kanssa. (Vilka 2005: 115.)

Litterointivaiheen jälkeen oli aika käydä läpi kukin haastatteluaineisto erikseen niin sanotun koodauksen avulla. Luin aineistoja läpi ja merkitsin värikynällä, mikä tekstin osuus liittyy mi-hinkin teemaan. Koodaus helpotti seuraavaa vaihetta, teemoittelua huomattavasti. Koodauksen aikana minun täytyi tulkita hyvinkin paljon aineistoa. Tulkintaa tapahtuu kylläkin kaikissa muissakin aineiston purun vaiheissa. Se tuntui aluksi vaikealta, sillä mieskaverien haastatteluaineiston sisältö ja teema-alueiden rajat olivat välillä melko häilyviä. Tulkinnan toteuttamiseen osallistuu kolme eri tekijää. Se on tutkimuksen tekijän, teorian ja tutkimusaineiston välistä vuoropuhelua ja siitä syntynyt tulos. (Vilka 2005: 157.) Koodaukseen liittyy niin sanotut koodimerkit. Niillä tarkoitetaan, että sen avulla tutkija jäsentää mielessään mitä tietoja aineistoista käsitellään. Koodimerkit ovat tekstin sisään kirjoitettuja tutkimuksen muistiinpanoja. Niiden tehtävänä on toimia kirjoitetun tekstin kuvailemisen apuvälineenä. Koodimerkit toimivat tutkimusaineiston jäsenyyksessä. Niiden avulla tutkija voi tarkastaa ja etsiä tekstin eri kohdista asioita, jolloin aineistoa on helpompi käydä läpi esimerkiksi johtopäätöksiä tehtäessä. (Tuomi ym. 2009: 92-93.)

Aineiston purkuvaiheessa täytyy miettiä luottamuksellisuutta ja sitä, miten tarkkaan tutkijan kirjallinen versio noudattaa tutkittavien suullisia ajatuksia ja näkemyksiä. Analyysivaiheessa tutkijan täytyy miettiä, miten hyvin hän noudattaa kirjoittamisvaiheessa haastateltujen sanomisia ja voiko kirjallisesta tuotoksesta tutkittavat kertoa, että millä tavoin heidän sanomisiaan on tulkittu. (Hirsjärvi ym. 2000: 20.)

Koodauksen jälkeen oli vuorossa teemoittelu vaihe, jossa liitin koodauksen avulla haastatteluaineistoja pääteemojen alle. Teemoittelun ymmärtää parhaiten selittämällä, että se toteutuu käyttäen leikkaa ja liimaa systeemiä tietokonetta avuksi hyödyntäen. Teemoittelun jälkeen pystyin tarkastelemaan aineistoa jäsennellysti, että kuinka paljon olen saanut mieskavereilta aineistoa ja mitä aineistot pitävät sisällään. Teemoittelussa painottuu se, mitä asioita kustakin teemasta ovat aineistonkeruuseen osallistuneet kertoneet. Siinä on kyse tutkimusaineiston pilkkomisesta ja aihepiirien ryhmittelystä. Tällä tavalla tutkijan on mahdollista vertailla sitä, mitkä tietyt teemat esiintyvät aineistoissa. (Tuomi ym. 2009: 93.)

Teemoittelun jälkeen yhdistin aineistosta jokaisen mieskaverin sanomiset yhteen kunkin pää- ja alateeman kysymyksen alle. Näin minun oli helpompi käydä aineistoa läpi ja tuoda tuloksia esille. Tulosten jäsentäminen on käynyt siten, että olen lukenut mieskavereiden haastatteluaineistoja aktiivisesti ja selvittänyt nouseeko aineistosta esille yhtäläisyyksiä, samankaltaisuuksia tai merkityskokonaisuuksia, jotka luovat yhteyden tutkimuskysymykseen.

Tulosten lopullisessa esilletuonnissa olen hyödyntänyt sisällönanalyysimenetelmää. Se on tutkimuksessa käytettyä tekstianalyysia. Sisällönanalyysi sopii erityisen hyvin sellaisen aineiston analyysiin, joka on strukturoimaton. Kyseinen analyysimenetelmä tarkoittaa, että tutkijan aineistosta, pyritään saamaan tiivistetty kuvaus. Sen avulla etsitään tutkimusaineistosta samankaltaisia merkityksiä. Sisällönanalyysi auttaa järjestämään kuvatun aineiston tutkimuksen johtopäätöksiä varten. (Tuomi ym. 2009: 103-104. Sit. Grönfors 1982: 161.)

Luettuani aineistoja löysin niistä samankaltaisuuksia ja yhteneväisiä käsitteitä. Olen säilyttänyt alkuperäiset haastattelun pääteemat, koska mielestäni ne palvelevat hyvin tutkimuskysymystä ja teoreettista pohjaa. Eli olen yhdistänyt pääteemojen alla olevia asioita ja muodostanut pääteemojen alle uudet käsitteet. Olen muodostanut käsitteitä myös siten, että olen yhdistellyt toisesta teemasta taas toisen teeman alle asioita, jos asia on liittynyt paremmin toiseen teemaan.

9.2 Tutkielman eettisyys

Laadullinen tutkimus on silloin eettisesti toteutettu, kun tutkimuksessa on hyödynnetty aineistonkeruumenetelmää kokonaisvaltaisesti, tutkimusaineisto on koottu todellisissa tilanteissa ja, että tutkimuksessa on käytetty sellaisia keinoja, joissa tutkittavien näkökannat pääsevät mahdollisimman hyvin esille. (Tuomi ym. 2009: 125. Sit. Hirsjärvi ym. 2000: 155.)

Tutkijan tulisi tutkimuksen teon alussa kysyä itseltään viisi kysymystä; Minkälainen on hyvä tutkimus? Kuinka hyväksyttävää on tiedon jano ja onko se hyväksyttävää kaikissa tutkimuksen teon vaiheissa? Miten tutkija valitsee tutkimusaiheet? Minkälaisia tuloksia tutkija saa pyrkiä

saavuttamaan tutkimuksen teon aikana? Minkälaisia keinoja/tapoja tutkija saa hyödyntää tutkimuksessaan? (Tuomi ym. 2009: 126.)

Olen käynyt läpi tutkimuksen eri vaiheissa jonkin verran sen pääkohtaista tarkoitusta. Millä perusteilla olen valinnut kyseisen aiheen opinnäytetyölleni? Ovatko aiheen valintaan vaikuttaneet enemmän tutkijan omat syyt vai onko aiheen valinnassa painottunut enemmän aito kiinnostus mieskavereiden ajatuksia kohtaan? Olen tullut siihen lopputulokseen, että valitsin opinnäytetyöni aiheen kahdesta eri syystä. Siihen on vaikuttanut samaan aikaan omat syyni ja samaan aikaan aito kiinnostus saada tietää mitä mieskaverit ajattelevat. Olen mielestäni näin ollen toiminut eettisesti aiheen valinnassa. En kovinkaan paljon miettinyt tutkimustuloksia ylös kirjattaessa, että minkälaisia tuloksia saan pyrkiä saavuttamaan, vaan minulla on ollut suuri luottamus mieskavereiden ajatuksia ja heidän omakohtaisia kokemuksiaan kohtaan. Mielestäni ihmisen omakohtaisia kokemuksia ja näkemyksiä pitää aina kuunnella. Olen hyödyntänyt tutkielmassani mielestäni vain hyväksyttävistä ja ihmisläheisistä keinoista ja tapoista saada haastatteluaineistoa.

Kovinkaan tietoisesti en ole opinnäytetyöprosessin aikana käynyt mielessäni läpi tutkimuksen eettisiä kysymyksiä, vaan olen omaksunut ne melko automaattisesti. Olen mielestäni ottanut hyvin huomioon haastatteluihin osallistuneiden yksityiseen suojan ja kunnioittanut heidän ajatuksiaan. Infosin miehiä ennen haastatteluja, että mihin he ovat osallistumassa. Tuloksia ylös kirjoittaessa en tuonut esille mieskavereiden nimiä. Tulokset läpikäytyäni hävitin aineistot nauhurista ja tietokoneelta. Haastatteluissa pyrin antamaan miesten kertoa mahdollisimman paljon ajatuksistaan, ennen tarkentavia kysymyksiä. Annoin heille tarpeeksi aikaa puhua haastattelussa, etten kiirehtinyt haastattelun aikana. Johdattelin heitä haastatteluissa vain silloin, jos mieskaverin puhe eksyi aiheesta tai halusin saada tarkennusta johonkin vastaukseen. Mielestäni olen näin ollen toteuttanut eettisyyttä, ottamalla huomioon tutkittavien näkökannat.

Tutkimuksen teon eettisiin velvollisuuksiin kuuluu, että tutkijan täytyy esittää niin todennettua tietoa tutkimuksessaan kuin on vaan mahdollista. Raportointivaiheessa tutkijan täytyy ottaa huomioon mahdolliset seuraukset, joita haastatteluista on tullut tutkittaville ja myös niille ryhmille, jotka liittyvät tutkittavaan aiheeseen. (Hirsjärvi ym. 2000: 20.)

9.3 Tutkielman yleistettävyyden ja luotettavuus

Yleistettävyyden tarkoittaa, että tutkijan täytyy kyetä tarkastelemaan yhtä tutkittavaa asiaa yleisemmällä tasolla jo tutkimuksen edetessä. Tutkittavan asian tarkastelu ei jää tällöin vain yksittäisentapauksen tasolle. Tutkijan täytyy kyetä yhdistämään eri näkökulmia ja havaintoja

tutkimusaineistosta. (Vilkkä 2005: 157. Sit. Alasuutari 1994: 206-207, 209.) Tutkimusaineistosta löytyneiden tulkintojen kestävyys ja syvyys ovat yleistettävyyden ehtona (Vilkkä 2005: 157. Sit. Eskola & Suoranta 2000: 67).

Olen kyennyt melko onnistuneesti yhdistämään pienestä aineistosta haastateltavien eri näkökulmia. Pientä päänvaivaa kyseisessä asiassa tuotti se, että eräs haastateltavista ei osannut vastata muutama kysymykseen, jolloin heidän näkökulmiaan oli välillä mahdotonta yhdistää. Opinnäytetyöprosessin alussa pohdin kovin riittääkö kolmen mieskaverin haastatteleminen tutkimuskysymyksen kannalta ajateltuna ja saanko tarpeeksi tutkimusaineistoa analyysin tekoon. Käsitellessäni asiaa yhdessä ohjaavan opettajan kanssa pysyin alkuperäisessä ratkaisussani, että haastattelen kolmea mieskaveria. Olen kokenut kolmen miehen haastattelut ja niistä saadut tulokset loppujen lopuksi riittäväksi määräksi eritoten omaa toimintaani ajatellen, kun teen opinnäytetyön yksin ja laadullinen tutkimus voi olla melko haastavaakin toteuttaa. Haastatteluaineiston määrällä ei ole väliä laadullisessa tutkimuksessa, vaan se minkä laatuista aineisto on. Tutkimusaineiston on tarkoituksena toimia asioiden ymmärtämisen apuvälineenä tai eri tulkintojen muodostamisessa. (Vilkkä 2005: 126.)

Jos olisin haastatellut useampia kuin kolmea mieskaveria, olisi tutkimusaineistoni varmasti laajempi. Tällöin yleistettävyyden käsitteleminen olisi mahdollisesti ollut helpompaa, mutta enhän voi varmasti sitä tietää. Tutkimustuloksista tuli esille paljon tärkeitä asioita heidän vuorovaikutussuhteestaan ja joilla on merkitystä lapsen kasvua ja kehitystä ajatellen. Esiintulleita asioita voi hyvin yhdistää yhteiskunnassa käytyihin keskusteluihin muun muassa lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Tekemäni tulkinnat mieskavereiden antamista haastatteluista eivät ole kuitenkaan mielestäni riittävän syvällisiä, jotta tulosten yleistettävyydestä toteutuisi kokonaisvaltaisesti. Jotta tulkinnat aineistosta olisivat tarpeeksi kestäviä ja syvällisiä, se vaatisi mielestäni tutkijalta useampia haastatteluja samojen henkilöiden kanssa, jotta tutkijan ja tutkittavan välille ehtisi muodostua syvällisempi suhde.

Haastatteluista saatuja tuloksia pystyy mielestäni yhdistämään yleiselle tasolle, ainakin teoreettisessa mielessä. Halusin osaltaan tutkimustuloksieni avulla todentaa teorian paikkansapitävyyden mieskavereiden haastattelujen pohjalta. Haastatteluaineistoni on melko pieni (3-haastattelua), mutta se mielestäni antaa viitteellisen näkemyksen teorian paikkansapitävyydestä mieskaverien omien kokemusten kautta. On mahdotonta ellei jopa täysin mahdotonta saada niin paljon mieskavereita haastatteluihin, jotta teoria voitaisiin aukottomasti todistaa päteväksi. Näin silloin jos ajatellaan, että otosten laajuus pitäisi olla satoja mieskavereita, jotta voisimme edes pätevästi todentaa teoriaa. Yksin tehdessäni tätä opinnäytetyötä, oli tutkimusaineistoni eduksi, että se pysyi melko suppeana. Halusin myös välttää toistettavuutta työni tuloksissa.

Eskola ja Suoranta (2000: 210-211, 213) tuovat kirjassaan esille tutkimuksen luotettavuuden toteamalla, että luotettavuudella tarkoitetaan, millä tavoin tutkijan tekemät tulkinnot aineistosta ja sen käsitteellistäminen vastaavat tutkimukseen osallistuneiden käsityksiä (Vilka 2005: 158). Luotettavuuteen liittyy keskeisesti tutkija itse ja hänen henkilökohtainen tutkijan rehellisyys. Luotettavuuden arviointiin liittyy tutkijan tekemät valinnat, ratkaisut ja teot. (Vilka 2005: 158-159. Sit. Eskola ym. 2000: 208, 210.)

Olen mielestäni toiminut rehellisesti opinnäytetyön eri vaiheissa. Olen tutkimustuloksiin kirjannut ylös mahdollisimman paljon mieskaverien sanomisia sanasta sanaan, jotta aineisto olisi luotettavaa sisällöltään. Tällä tavoin olen ottanut huomioon myös tutkittavien näkökannat ja voin todentaa tulkintojeni luotettavuuden.

Tutkimuksen teon luotettavuuteen kuuluu mielestäni myös se, että tutkija pitää lupauksensa asioista, joista hän on keskustellut tutkittavalle, kuten tutkija ei luovuta haastatteluaineistoa ulkopuolisille tai kerro heidän asioistaan vapaa-ajallaan vieraille ihmisille. Olen mielestäni osoittanut haastateltaville, että minuun voi luottaa, tekemällä heille esimerkiksi infokirjeen haastatteluista ja suostumuslomakkeen. Olen myös kohdellut heitä kunnioittavasti ja pyrkinyt olemaan aito itseni.

10 Tulokset

Ensimmäisestä teemasta tuon esille lapsen ja miehen taustatietoja ja vuorovaikutussuhteen alkua, jotta lukija saisi mahdollisimman kokonaisvaltaisen kuvan heidän suhteestaan. Toisesta teemasta lapsen tapaamiset ja niiden sisältö nousi selkeimmin esille käsitteet; yhdessäolo, miehinen tekeminen ja lapsilähtöisyys. Teemasta mieskaverin ja lapsen välinen vuorovaikutus nousi esille käsitteet; vuorovaikutussuhteen peruselementit, lapsen muutokset, mieskaverin arvojen merkitys ja vuorovaikutussuhteen syventyminen. Neljännessä teemasta, joka käsitteli mieskaveritoiminnan/vuorovaikutussuhteen merkitystä, nousivat käsitteet; miehen malli, miessukupuoli, vuorovaikutussuhteen olemus miehen ja lapsen välillä ja lapsen elämänpituiset kokemukset. Haastatteluaineiston tuloksiin kirjaan sanasta sanaan miesten ajatuksia, jotta opinnäytetyöni aineisto olisi mahdollisimman luotettava ja samalla se elävöittää tekstiä.

1. Mieskaverin ja lapsen taustatiedot

- vuorovaikutuksen alun kuvailua tutkielman kokonaiskuvan saamiseksi

2. Lapsen tapaamiset ja niiden sisältö

- yhdessäolo

- miehinen tekeminen

- lapsilähtöisyys

3. Mieskaverin ja lapsen välinen vuorovaikutus

- vuorovaikutuksen peruselementit
- lapsen muutokset
- arvot
- vuorovaikutussuhteen syventyminen

4. Mieskaveritoiminnan/vuorovaikutussuhteen merkitys

- miehen malli
- miessukupuoli
- vuorovaikutussuhteen olemus
- lapsen kokemukset

10.1 Mieskaverin ja lapsen taustatiedot

Ensimmäinen teema tuo esille mieskaverin ja lapsen taustatietoja, jotka eivät vastaa sinälleen tutkimuskysymykseen eivätkä kysymykset näin ollen nosta esiin tutkielman kannalta tärkeitä käsitteitä. Taustatiedot on aina hyvä kuitenkin esittää, jotta tutkimusaineisto olisi mahdollisimman yhtenäinen ja ajatuksia antava.

Haastatteluihin osallistuneiden mieskaverien iät jakautuivat 42-50 vuoteen. Miehistä yhdellä on oma 8-vuotias poika, kahdella miehistä ei ole lapsia. Kahdella miehistä on 8-vuotiaat kaveripojat ja yhdellä miehistä 6-vuotias kaveripoika. Yksi miehistä on tuntenut pojan reilu kolme vuotta eli vuorovaikutussuhde on alkanut pojan ollessa viisivuotias. Yksi miehistä on tuntenut pojan tasan kaksi vuotta. Yksi miehistä kertoi, että on tuntenut pojan vähän yli vuoden. Kaikki pojat asuvat yksinhuoltajaäidin kanssa. Kaksi miehistä kertoi, että isä on pojan elämässä mukana hyvin vähän. Yksi miehistä ei osannut kertoa tietoja lapsen isästä.

Miehet kertoivat haastattelun alussa kuinka usein tapaavat toisiaan. Yksi miehistä kertoi, että voi mennä yli kuukausikin että he eivät tapaa pojan kanssa. Mutta yleensä pari kolme kertaa kuussa he tapaavat. Yksi miehistä kertoi, että he tapaavat toisensa yleensä noin kerran viikossa. Yksi miehistä kertoi, että he ovat pyrkineet tapaamaan toisiaan kaksi kertaa kuussa. Hän kertoi, että tapaamiset järjestyvät yleensä sen mukaan miten on työkiireitä tai jotain muuta.

Mieskaverin ja lasten taustatietojen jälkeen haluan tuoda esille miehen ja lapsen vuorovaikutussuhteen alkutilanteen, jotta mieskaverin ja lapsen vuorovaikutussuhteesta nousisi lukijalle mahdollisimman kokonaisvaltainen kuva.

Vuorovaikutussuhteen alkutilanne

Eräs miehistä kertoi, että yllättävän hyvinkin vuorovaikutus alkoi sujua miehen ja lapsen välillä. Mies kertoi, että ensitapaaminen meni pojan kanssa erittäin hyvin. Ennen pojan tapaamista mies oli tavannut pojan äidin.

”Hän innoissaan kertoi uudesta pleikkapelistä, mitä oli just saanut ja kovasti esitteli sitä, et mulla on tällänen pikkukananen peli et tuu kattoo miten tätä pelataan ja mä sanoin että toki tuun ja tota.”

Mieskaveri kertoi myös, mitä poika oli vuorovaikutussuhteen aluksi sanonut äidilleen.

”Et kylhän se niin on, kun me alettiin tapaamaan niin hän sanoi aina äidilleen että ”Timo”-päivä on onnenpäivä, kun hän kuuli, et meille on tulossa tällänen tapaaminen.”

Eräs miehistä kertoi, että vuorovaikutus alkoi synkata hyvin, vaikka poika oli mukana ensimmäisessä tapaamisessa. Yleensä ensimmäisellä tapaamisella mieskaveri tapaa vain äidin ja vasta toisella tapaamisella lapsen. Mieskaveri kertoi, ettei lapsen mukanaolo loppujen lopuksi häirinnyt yhtään. Mies totesi, että se oli oikeastaan parempi niin päin. Hän kertoi, että alussa poika halusi kokeilla mieskaveria. Meni muutama viikko ennen kuin se perusluottamus tuli heidän välille.

”Oikeestaan siinä alussa meni muutama viikko et se perusluottamus tuli, mut sit se kasvoi vielä siitä sitten muutama kuukautta.”

Eräs miehistä kertoi, että alkutilanne oli senkaltainen, että poika oli kovin arka ja ujosteli miestä. Mies kertoi, että kyllä se vuorovaikutus lähti kuitenkin hyvin hänen mielestään käyntiin. Hän totesi, että vuorovaikutuksen alkuun pääseminen vaatii tietynlaisen luottamuksen molemmilta osapuolilta. Enemmän luottamusta tarvitsi alussa poika, koska hänen täytyi tutustua vieraaseen ihmiseen. Tähän ajatukseen vaikuttaa varmasti se, että poika on vielä lapsi, jonka voi olla vaikeampaa muodostaa luottamusta. Mieskaveri pystyy aikuisena muodostamaan luottamuksen nopeammin, varsinkin lapseen.

”Kyl, jos meillä on sattunut olemaan jostain syystä vähän pitempi tauko, niin se on aina sitten vähän semmosta pitää niinku lähtee taas pikkasen ottaa muutama askel taaksepäin et se niinku aristelee vähän.”

10.2 Lapsen tapaamiset ja niiden sisältö

Toista teemaa lukiessani mieskaverien puheista nousi vahvasti esille heidän yhdessäolon ja tekemisen merkitys. Yhdessäolossa ja yhteisissä tekemisissä painottuvat erityisesti miehinen tekeminen. Yhteinen toiminta on kaikilla mieskavereilla tavallista yhdessäoloa miehen ja pojan välillä. Kaikkien mieskaverien tekeminen kaveripojan kanssa on samankaltaista. Tekemisen sisältö vaihtelee miesten mukaan paljon vuodenaikojen mukaan. He kertoivat, että tekeminen keksitään yleensä melko spontaanisti ja sen ei tarvitse aina olla kovin ohjattua. Toisesta teemasta löysin samankaltaisina merkityksinä yhdessäolon ja miehisen tekemisen teeman ensimmäisestä alkukysymyksestä.

”Pääpiirteissään me lähetään niinku talviaikaan me lähetään laskettelemaan, pulkkamäkeen, elokuviin tai sit vaan hengaillee kauppakeskukseen ja näin pois päin. Ja sit kesäaikana on nää kaikki uimiset, pallopelit, onkimiset tämmöset.”

”Pihalla on ollut kirkonrottaa. Sitten tota niin, polttopalloa ja kaikkee muuta siltä väliltä. Ja aikanaan piilostakin. Se on liikuntaa ollut, on ollut pallopelejä tai sit ollaan käyty luistelemassa talvella. Ollaan ajettu pyörällä. Ollaan me käyty elokuvissa muutaman kerran ja sit pienperheyhdistyksen kanssa ollaan käyty tutustumassa yleisradioon ja ruotsalaiseen teatteriin ja tälläsiä näin mitä siel on. Heurekaan ja tämmösiä.”

”Et me ollaan käyty museoissa, me ollaan käyty korkeasaarella, me ollaan käyty erilaisissa tämmösissä tapahtumissa, myös niinku pienperheyhdistyksen näissä. Kerran käyty Hoplotissa, tietkö nää tämmöset leikki puistot.”

Yleensä mieskaverit ovat kaksistaan kaveripojan kanssa tekemässä jotain. Poikkeuksena kahdesta muusta mieskaverista on yksi mies, jonka oma poika, joka on samanikäinen kuin kaveripoika, on usein mukana tapaamisissa.

”Nythän ne on sitten usein nää tapaamiset sellasia että tai oikeastaan melkein aina nytten et mulla on oma poika mukana.”

Tosin yksi miehistä vastasi, että melko usein heidän tapaamisissa on mukana kaveripojan omia kavereita esimerkiksi pallopelissä.

”Ja tota niin siinä sit on leikitty ja mä oon päässyt sen kavereiden kaa mukaan leikkimään. Mä oon juossut siellä niitten nuorten kaheksanvuotiaitten kanssa siellä.”

Tuon esille seuraavaksi, kuinka paljon erilaisia hetkiä/muistoja mieskavereilla on heidän vuorovaikutussuhteestaan. Useimmiten heillä on ollut mukavaa yhdessä, mutta välillä on ollut hieman hankalampiakin tilanteita, jotka ovat haastaneet miehiä. Mieskavereista eräs kertoi, että melkein kaikista tapaamisista on mukavia hetkiä eikä hän osannut vastata kysymykseen tämän tarkemmin. Kaksi muuta miestä kertoivat hieman enemmän mukavista ja hankalista tilanteista.

”Niitä on niin monesta sit lopulta monesta tilanteesta ihan että tuota. Mut sit ihan muuten se lentokoneen lennättäminen, kun se oli niin innoissaan. Ja sitten ihan vaan semmonen et joskus ollaan ulkona leikitty ja väsyttty ja katottu telkkaria vaan ja ihan vaan oltu ja katottu niin sen aistii, et se on hyvin tyytyväinen ihminen, et se. Ne on ollut ihan yksinkertaisia asioita mistä on ollut ne tyytyväisimmät hetket. Ne ei ollut mitään koskaan monimutkaisia tekemisiä ja juttuja.”

”No mun mielestä se on ehkä siinä, et näkee et se lapsi on iloinen ja nauttii. Et lapsihan voi nauttia niin pienistä asioista, että. Kun me oltiin mökillä niin se tykkäs hirveesti heittää tikkaa, vaikkei se kunnolla edes osunut, koska taulu oli tonikäselä kuitenkin hirveen korkeella. Mut se innostui siitä ihan hirveesti.”

Mieskaverit kuvaavat, että ongelmat, joita heillä on esiintynyt vuorovaikutuksessa, ovat useimmiten liittyneet tekemiseen, mitä he ovat yhdessä tehneet ja, kun he ovat olleet jossain paikassa. Loppujen lopuksi hyvin vähän kaikki mieskaverit ovat vuorovaikutussuhteen aikana kohdanneet ongelmia lapsen kanssa ollessa.

” Ei siel oo, siel on hirveen vähän ollut niinku ongelmia. Oikeestaan ne ongelmat on sit liittynyt siihen, että jos me ollaan meidän kodin lähellä oltu jossain ja sit joku meidän pojan kaveri on jotenkin osallistunut siihen niihin asioihin mitä me ollaan tehty. Eli tietysti tätä poikaa on harmittanut et meidän pojan kaveri on tullut paikalle et niit on ollutkin kolme poikaa ja hän jää tässä nyt tämmösen jutun ulkopuolelle.”

Mies kertoi, että tämän kaltaisesta tilanteesta hän on jutellut pojan kanssa ja he ovat sopineet, että seuraavalla kerralla he tekevät kahdestaan jotain eikä toimintaan osallistu ketään muu poika.

Eräs miehistä kertoi hankalan tilanteen liittyvän uimahalli käyntiin.

”Niin sit mä en osannut suhtautua semmoseen, kun mentiin uimahalliin käymään niin se ei halunnut ottaa uimahousuja pois. No ei sit, ei sillä mitään väliä ollut. Mut se niinku siitä vähän niinku. Se ei halunnut sitten mennä saunaan ollenkaan. Mä aattelin et tää on vähän hankalaa, kun siellä pitäis kuitenkin ottaa ne pois.”

Yksi miehistä kertoi, että ongelmatilanne, jonka hän on kohdannut pojan kanssa, on liittynyt kaupassa käyntiin.

”Et ollaan jossain kaupassa tai liikkeessä tai jotain ja sitten et hän halua tän ja tän. Sit mä vaan niinku sanon, et se ei vaan nyt käy. Et sit se on saattanut ruveta itkemään.”

Toisesta teemasta nousi esille yhdessäolon ja miehisen tekemisen lisäksi kaikkien miesten puheista myös käsite lapsilähtöisyys. He ovat ottaneet toimintaa miettiessä huomioon lasten ajatukset ja toiveet, jolloin toteutuu lapsilähtöisyys. Lapsilähtöisyys näkyy heidän suhteeseensa myös siten, että heillä ei ole mitään tietoisesti laadittuja pelisääntöjä vuorovaikutukselle. Kaveripojilla on miesten mielestä myös jo melko hyvät käsitykset mitä saa tehdä ja mitä ei. Tietyt kiellot ja säännöt liittyvät miesten puheiden mukaan hyvin arkisiin tilanteisiin. Tilanteet ovat sellaisia, kuten juokseminen autojen keskuudessa tai rajumpi leikkiminen. He huomauttavat kyseisistä asioista lapselle automaattisesti, ilman suurempia keskusteluja. Eräs miehistä ei tuonut niin selkeästi esille pelisääntöjä, vaan hänen mielestään ne tulevat esille parhaiten ehkä silloin, kun lapsi kasvaa isommaksi. Hän toi kuitenkin esille sen, että ottaa toiminnassa huomioon lapsen ajatukset.

”No mä oon aina pyrkinyt vähän kyselee et mitä on tullut puuhattua että ootko jo tänä talvena päässy hiihtämään. Tämmösii kysymyksiä pyrkinyt aina esittämään kun ollaan tavattu”. No ei oikeestaan oo mitään pelisääntöjä laadittu”.

”Joo, kyllä. Ihan niinku hirmu paljon just sitä”. Eli mieskaveri ottaa toiminnassa huomioon lapsen ajatukset ja toiveet. Se on aika hyvin se äiti kuitenkin sen kasvattanut, et sillä on jo itellä jo semmoset pelisäännöt. Ei siinä oikeestaan

mitään sellasta sääntöä, ainoa sääntö on se. Me kunnioitetaan toisiamme jo automaattisesti”.

”Kyl mä oon aina yleensä kysynyt et niinku kun me nähdään, et mitä sä haluisit tehdä sit seuraavalla kerralla esimerkiksi. Et kylhän sen lapsen ehdoilla pitää mennä”.

10.3 Mieskaverin ja lapsen välinen vuorovaikutus

Aluksi kuvailen, miten mieskaverit kokevat rakentaneensa vuorovaikutusta lapsen kanssa, jotta seuraavan teeman käsittely saa hyvän pohjan. Miehet kertoivat, etteivät he koe, että he olisivat vuorovaikutusta sinällään ainakaan tietoisesti rakentaneet, vaan se on muodostunut heidän tavallisen yhdessäolon ympärille ja sen myötä, millä tavalla mies on lapsen seurassa. Jokainen mies kokee, että on vaikuttanut vuorovaikutuksen syntyyn omalla toiminnallaan ja persoonallaan.

”Niin mä en oikein osaa sanoa tohon mitään niinku et onks siinä nyt mitään sen kummemmin mitään rakennettu vaan oon vaan pyrkinyt aina kuulostelevaan et millä tuulella hän on....”

”Et nää automatkat on oikein sopivia, kun mennään jonnekin puhua asioista sitten ja kuunnella mitä toisella on sanottavaa et mitä on niinku tapahtunut siinä ja tällästä. Et se on semmosta normaalia kanssakäymistä et siihen täs on pyritty”.

”Se vuorovaikutus on tullut sillai et se on saanut ite kertoa asioista ja mä oon kuunnellut sitä ja tota niin tukenut sitä, sillä tavalla. Siis mä oon psyykkisen vuorovaikutuksen rakentanut, et sillä on niinku hyvä olla.”

”En mä tiedä onko mä sitä välttämättä rakentanut. Siis sillä tavalla tietoisesti ainakaan. Se on ehkä lähinnä sellasta olemista vaan”. Niin tavallaan yrittää olla se oma itensä teeskentelemättä olemalla aito kaikessa suhteessa.”

Kolmannesta teemasta nousi selkeimmin esille vuorovaikutuksen peruselementit, että minkälaisia piirteitä heidän vuorovaikutuksensa sisältää. Teemasta tuli esille myös lapsen ikäkausien ja miesten oman toiminnan vaikutukset lapsen muuttumiseen ja, että heidän keskinäinen vuorovaikutussuhteensa on muuttanut muotoaan. Selkeimmin tuli kysymyksestä, millä tavoin

mieskaverin omaan elämään sisältyneet tekijät ovat vaikuttaneet vuorovaikutukseen, esille miesten arvojen vaikutukset lapseen. Näin ollen toiseen teemaan liittyvät käsitteet vuorovaikutuksen peruselementit, lapsen muutokset, miesten arvot ja vuorovaikutussuhteen syventyminen.

Kaksi miehistä kuvaili heidän välistä vuorovaikutussuhdetta tavalliseksi miehen ja pojan väliseksi kommunikoinniksi, jossa on hyvin myönteisiä piirteitä. Heidän keskinäinen vuorovaikutus menee eteenpäin aivan kuin elämälläkin on tapana mennä. Vuorovaikutus sisältää vastavuoroista tukemista ja välittämistä. Eräs mies ei osannut vastata tähän pääteemaan suoralta käsin.

”Mun mielestä se on ainakin hirveen myönteinen. Et se on varmaan ihan normaalia semmosta poikien tai miehen ja pojan välistä tota noin niin kommunikointia.”

”Se on semmonen mä tuen sitä ja sitten se jopa tukee minua. Se on semmonen, kun kumpikin välittää toisesta menee ja tulee eteenpäin. Nauttii toisensa seurasta. Sellanen on se vuorovaikutus, yksinkertaisesti. Ei siinä oikeastaan muuta. Sit se vaan menee eteenpäin, niinku elämä menee eteenpäin.”

Vuorovaikutussuhteen syventyminen näkyi mieskaverien puheissa eritoten kysymyksessä, millä tavoin vuorovaikutussuhde on muuttunut suhteen aikana. Kaikki miehet totesivat haastattelussa, että heidän keskinäinen vuorovaikutus on muuttunut vuorovaikutussuhteen aikana. Miehet kokivat muutoksen tapahtuneen heidän suhteen laadussa, se on muuttunut syemmäksi keskinäisen luottamuksen syntymisen myötä. Muutokset, joita heidän vuorovaikutussuhteessaan on tapahtunut, ovat olleet loppujen lopuksi melko isoja asioita. Eräs miehistä kertoi, että on huomannut vuorovaikutuksen muuttuneen siten, että lapsi sanoi joskus heidän tapamisillaan häntä isäksi.

”Et se ei oo tosiaankaan koko ajan ollut samanlaista tää kanssakäyminen ja tää vuorovaikutus justiin niin.”

”Mä oon huomannut tässä aika pitkän aikaa, että tää lapsi tietyissä tilanteissa, vaikka mun oma poika olis mukana ja ajellaan vaikka autolla ja puhutaan siinä niin tää kaveri poika niin tota muakin hyvin herkästi isäksi.”

Eräs miehistä kertoi, että vuorovaikutussuhteen laadun muuttuminen ja suhteen syventyminen näkyy siinä, että pojasta on tullut hänelle tärkeä kaveri. Kaveruudesta on tullut miehen mielestä osa hänen elämäänsä.

”No siitä on niinku tullut tuttu kaveri niinku meikäläiselle, et minusta sillei, sillai se on muuttunut.”

Yksi miehistä koki, että vuorovaikutus on muuttunut keskinäisen luottamuksen myötä.

”No kyl se ainakin se luottamus on kasvanut, et huomaa.”

Miehet ajattelevat lapsen muutosten johtuvan eniten heidän ikävaiheisiin liittyvistä kasvutekijöistä, mutta myös miesten oman toiminnan johdosta. Lapsessa tapahtuu paljon muutoksia 6-8 - vuoden ikävaiheissa, kuten lapsi oppii lukemaan, lapsen sosiaalisuus lisääntyy, hän tulee itsenäisemmäksi, lapsi kykenee sopimaan kavereiden kanssa eri asioista. Lapsen kehityksen edetessä miehet kokivat, että he ovat pystyneet olemaan monipuolisemmin vuorovaikutuksessa lapsen kanssa.

”Tietysti sitä huomaa myös ne muut asiat, kun ajelee tuolla autolla, että okei sitä on hyvin opittu lukemaan ja, kun kaikki sanat mitä näkyy jossain talon seinissä pitää sanoo ääneen sieltä takapenkiltä niin sitä sit pääsee kehumaan et miten hienosti oot oppinut lukemaan. Että tää tällanen normaali kehitys, se on mun mielestä ollut hirveen mielenkiintoista.”

”Mun mielestä hän ei oo sillä tavalla muuttunut muuta kuin just ton iän tuoman, iän tuomien asioiden myötä, et se ei oo tosiaankaan koko ajan ollut samanlaista tää kanssakäyminen ja tää vuorovaikutus justiin niin.”

Eräs mieskaveri mainitsi samassa yhteydessä, että hän kokee, ettei heidän vuorovaikutussuhteensa ole lapsen muutoksiin suoraan vaikuttanut, vaan lapsen muutoksiin ovat vaikuttaneet juuri lapsen kehitysvaiheet.

” Mutta tota ei hänessä mun mielestä semmosta muutosta niinku huomattavissa, että tää kaverisuhde häneen olis vaikuttanut varsinaisesti.”

Eräs mieskavereista kertoi, että poika ei enää suutu niin paljon yhteisissä peleissä, vaan hän pystyy sopimaan asioista esimerkiksi kavereidensa kanssa ja ymmärtää paremmin, ettei aina voi voittaa joka peliä. Mies myös kertoi, että pojan itsenäisyys omassa toiminnassaan on kasvanut. Poika ei enää itke eri asioiden vuoksi, vaan pyrkii löytämään eri pulmiin ratkaisuja. Hän on muuttunut luonteeltaan positiivisemmaksi. Mies näkee, että poika on kasvanut selkeästi ison harppauksen 6-vuotiaasta 8-vuotiaaseen.

”Tää on nyt kaks vuotta ollut niin siitä on tullut itsenäisempi ja se ei itke kaikkii asioita heti, ei todellakaan. Se on muuten iso muutos. Ja se ettiikin ite ratkaisuja ja tekee niitä.”

”Sit kavereitten kans sopii asioista. Se ennen, aina kun se hävis se suuttui hirveesti. Nyt se ei suutu yhtään. Se on niinku oppinut siinä semmosen asian, ettei se haittaa vaik häviää. Se on iso asia, minkä se on oppinut.”

”Kuusvuotias on erilainen kuin kaheksanvuotias. Tässä tapahtuu hirveen paljon asioita. Sit se on muuttunut niinku positiivisemmaksi.”

Yksi miehistä kertoi lyhyesti, että poika on kehittynyt sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa rohkeammaksi. Pojan arkuus on vähentynyt heidän suhteen aikana.

Miehet kokevat, että omaan elämään sisältyneistä tekijöistä kaikki asiat ovat jollain tasolla vaikuttaneet vuorovaikutukseen, mutta eniten vuorovaikutukseen on vaikuttanut miesten mielestä heidän omat arvot. Selkeimmin miesten arvoista nousi heidän kunnioitus ihmisiä ja luontoa kohtaan. Eräs miehistä ei usko, että omat arvot vaikuttaisivat ainakaan vielä tässä vaiheessa heidän vuorovaikutukseen. Hän totesi kuitenkin, että jos heidän vuorovaikutussuhde jatkuu, niin hän toivoo, että joitain hänen arvoistaan tarttuu lapseenkin.

”Kyl ne on sillä tavalla et mä oon tiettyjä asioita korostanut.....”

”Aikuisia pitää kuitenkin kunnioittaa tietyllä tavalla. Ja just tämmönen ihan normaali miten sitä on itekin kasvanut ja ajatellut et roskea ei heitellä luontoon ja ihan tämmösiä tavallisia juttuja. Luontoon liittyen ja ihmisiin liittyen.”

”No on siinä kuitenkin semmosia, et toisia ihmisiä, pitää kaikkia kunnioittaa.”

10.4 Mieskaveritoiminnan/vuorovaikutussuhteen merkitys

Neljännän teeman asiat liittyvät keskeisemmin tutkimuskysymykseen. Vastauksia siihen myös neljäs teema antoi runsaasti. Teemasta nousi tärkeimmiksi käsitteiksi; miehen malli, miehen sukupuoli, miehen ja lapsen vuorovaikutussuhteen olemus ja lapsen kokemukset. Miehen mallin merkityksen liitin ensimmäisen teeman kysymyksestä; Miksi lapsi tarvitsee mieskaveria tähän viimeiseen teemaan, koska se soveltuu vastauksensa perusteella parhaiten tämän teeman sisälle.

Miehen malliin ja sen merkitykseen mieskaverit liittivät miehisen tekemisen ja sen kokemisen. Mieskaverit puhuivat haastatteluissa tärkeitä asioita tiivistetysti liittyen siihen, miksi lapsi tarvitsee mieskaverin seuraa. Yksi miehistä kokee, että lapselta jäisi paljon asioita elämässä kokematta, ellei lapsella olisi yhteyttä johonkin aikuiseen mieheen. Hän kokee, että juuri ne tekemiset miehen ja pojan kesken, ovat pojalle tärkeitä kokea. Kaksi miehistä kokee, että lapsi tarvitsee miehen mallia. Toinen heistä mainitsi myös, että lapset tarvitsevat isähahmoa. Toisaalta hän ajatteli, että mieskaverina hän voi toimia myös isähahmona, ainakin jollakin tasolla. Eräs miehistä koki myös, että lapsella olisi elämässään joku joka on samaa sukupuolta kuin poika itse ja poika näin näkisi, miten miehet tekevät asioita ja elävät.

”Mulla ei tuu oikeastaan muuta mieleen, kun just nää tekemiset miesten ja poikien kesken eli valitettavan monella lapsella sit jos ei oo kontaktia aikuiseen mieheen niin voi aika paljon jäädä elämässä asioita kokematta ja näkemättä.”

”No joo, se tarvitsee niinku sellasta miehen mallia oikeesti, miten eletään ja mennään. Ja sillei pitää vaan väliä, et on joku joka on samaa sukupuolta ja tekee asioita.”

”Kyl mun mielestä kaikki lapset tarvii jotain semmosta isähahmoa. Et jos ei sitä isää oo niinku kuvioissa. Et joku tämmönen miehen malli, mitä se nyt sit onkaan, mutta.”

Neljänteen teemaan liitin sukupuolieron merkityksen kolmannen teeman kysymyksestä; Millä tavoin miehet näkevät miessukupuolen merkityksen vuorovaikutuksessa lapsen kanssa? Mielestäni vastaus liittyy keskeisemmin neljännen teeman sisältöön. Miessukupuoli tarkoittaa osaltaan sisällöltään myös miehen mallin merkitystä. Miesten puheista olen löytänyt samoja yhteyksiä miehen mallin ja miessukupuolen välillä. Haluan kuitenkin tuoda esille aineistosta miessukupuolen merkityksen, koska se on poikalapsen sukupuolisen identiteetin perusta, että lapsi saa kuvan miehisestä sukupuolesta.

Kaikki miehet näkivät miessukupuolen merkityksen lapselle siten, että lapsi kokee mieskaverin kanssa miesten juttuja. Sen myötä lapsi saa käsityksen molemmista sukupuolista. Miesten kanssa tekeminen on myös erilaisempaa kuin naisten kanssa. Yksi mieskavereista mainitsi, että miehen saattaa olla helpompaa laittaa lapsi ruotuun kuin ehkä naisen. Eräs miehistä myös suoraan totesi, että poika kaipaa, että hänen elämässään on joku mies. Hän totesi, että lapsen elämässä pitää olla sekä mies että nainen. Yksi miehistä koki, että lapsi saa häneltä suoraan oman toiminnan kautta sukupuolikäsityksen.

”Kylhän ne on vähän sellaisia miesten hommia ollut aina. Ja jousipyssyn tekemiset ja mitä nyt milloinkin. Niin sitä kauttahan se sit tavallaan tulee se käsitys molemmille että tässä ollaan niinku poikia ja miehiä.”

”On se tota, sillä on just semmonen. Kun mies on erilainen kuin nainen niin. Sitten tää ”Tapani”, niin kyllä se kaipaa niinku et siinä on joku mies ja kavereiden kanssa. Se kaipaa siinä on joku sellanen homma. Mä en tiedä mistä se johtuu. Kyl pitää olla sekä mies että nainen.”

Neljäs teema antoi ymmärtää, että miehen ja lapsen välinen vuorovaikutuksellinen yhteys on kasvanut ja laajentunut. Heidän välilleen on tullut pysyviä, elämänpituisia tunteita ja asioita. Heidän saatua alussa muodostettua luottamus lapsen kanssa, vuorovaikutussuhteen olemus lähti muuttumaan. Vuorovaikutussuhteen olemuksen muuttuminen näkyi mieskavereiden vastauksessa kysymykseen; Kuvaile, mitä sinun ja lapsen välille on muodostunut vuorovaikutussuhteen aikana? Miehet kuvailivat erinäisillä termeillä lapsen ja hänen välistä vuorovaikutussuhteen olemusta ja nykyistä tilaa, kuten myönteinen, helppo ja tasapainoinen suhde, kiintymyksen ja välittämisen side ja luottamuksellinen suhde.

”Semmonen erittäin myönteinen ja helppo ja semmonen tasapainoinen suhde, että. Niin, et kyl mä oon itsekin sitä miettinyt, että kuin nää asiat on mennyt näin hyvin.”

”Yksinkertaistettuna semmonen, siitä on tullut semmonen side, semmonen kiintymyksen side. Että tuota, välittävä side. Minä välitän siitä ja se tietää sen ja kyl se välittää minustakin mä huomaan.”

”No mun mielestä se luottamus on aika oleellista, että tota. Et jos sen pystyy muodostamaan luottamuksellisen suhteen ja siitä pitämään kiinni. Se olis mun mielestä se tärkein.”

Neljäs teema toi esille lasten saaneen paljon kokemuksia vuorovaikutussuhteen tähän asti. Lapsen saamat kokemukset kannattelevat lasta pitkälle elämässä. Kaikki miehet kokivat lapsen saaneen hyviä ja positiivisia kokemuksia vuorovaikutussuhteessa. He kertoivat, että lapsi on saanut välittämisen ja huolenpidon kokemuksia ja tutustunut uusiin miehiin asioihin, kuten erilaiseen tekemiseen kuin äidin kanssa.

”Hän varmaan sitten vuosien kuluttua niinku muistaa näitä retkiä ja tilanteita, että hetkinen sielläkin tuli oltua ja äiti ei ollut ollenkaan mukana. Oli vaan se ”Tuomo” siellä ja joskus sen poika.”

”Se on saanut ihan hyviä kokemuksia. Semmosia erikoisia, semmosia kokemuksia. Sit semmosia kokemuksia niinku et siitä välitetään ja on kiva olla. Et semmosia se on saanut paljon.”

”No kyl mä nyt luulen, et ne on ollut positiivisia. Et nehän on semmosia hauskoja juttuja mennään ja tehään jotain. Kyl mä nyt luulen, et hänellä on hyvä mieli siitä.”

Miehet kertoivat vielä, toivomuksiaan minkälaisen aikuisen he toivoisivat lapsesta kasvavan. Miehet toivoivat, että lapsesta kasvaisi tasapainoinen, normaali aikuinen, jolla on hyvät elämänedellytykset kaikenlaisiin elämäntilanteisiin.

”Ihan normaali aikuinen ja välttäis pitkälti niitä ongelmia mitä on itellä sillon poikana tai nuorena ollut joskus.”

Yksi miehistä kertoi, että toivoo lapsesta tulevan välittävä ja huolehtiva aikuinen ja, että lapsi oppisi sietämään pettymyksiä, ettei kaikki asiat mene aina niin kuin hän on ajatellut. Ymmärsin miehen puheista, että lapsen saamat kokemukset mieskaverin kanssa olemisesta vaikuttaisivat positiivisesti siihen millainen lapsesta tulee aikuisena.

Eräs miehistä vastasi lyhyesti.

”Toivottavasti tasapainoisen. Et se on kyl erittäin älykäs sullei, skramppi.”

On ollut hieno huomata haastatteluaineistoa läpikäydessäni, kuinka mieskaverin ja lapsen välinen vuorovaikutussuhde on muuttunut matkan varrella. Olen ollut hieman yllättynyt siitä, että kaikkien mieskaverien ja lasten vuorovaikutussuhteen muodostaminen ja sen eteenpäinvieminen on mennyt niin sujuvasti. Olen ymmärtänyt aineistoja lukiessani, että vuorovaikutus muodostuu ihan pienistä asioista ihmisten elämässä. Ihminen toimii vuorovaikutuksessa paljon tiedostamattaan, liikaa miettimättä miksi hän tekee näin ja mitä joku ihminen saa siitä. Luulen, että mieskavereille teki hyvää pysähtyä miettimään tarkemmin heidän vuorovaikutussuhdettaan ja millä asioilla on merkitystä lapselle. Pohjaan kyseisen ajatukseni pääsääntöisesti mieskavereiden haastatteluihin ja mitä niistä tuli esille. Tulkitsen heidän puheistaan, että he olivat tyytyväisiä siihen, että he saivat tilaisuuden tarkastella haastattelussa hänen ja lapsen välistä vuorovaikutusta ja sen vaikutusta lapseen syvemmin. Tämän kaltaista asioiden tarkastelua he eivät olisi tehneet välttämättä ikinä ilman haastattelua. Haastattelu antoi miehille jonkinasteisia ahaa-elämyksiä, joiden luulen edistävän miehen ja lapsen vuorovaikutussuhdetta entisestään. Luulen myös, että haastatteluilla on ollut mieskavereihin sellainen vaikutus,

että he ovat tietoisempia omasta toiminnastaan lapsen kanssa ja ovat löytäneet itsestään uusia puolia, jolloin heidän itsetuntemuksensa on saanut mahdollisuuden kasvaa.

11 Johtopäätökset

Tuloksista on tullut esille, että mieskaverit kokevat heidän välisen vuorovaikutussuhteen merkityksellisyyden lapselle hyvin eri tavoin. Haastatteluaineistosta on noussut esille hyvin erilaisia vastauksia tutkimuskysymykseen ja ne ovat sisältäneet eri käsitteitä. Mieskavereiden ajatukset ovat olleet kuitenkin yhteneväisiä ja samanlaisia hyvin monessa kohdassa. On ollut mielenkiintoista huomata, että miesten puheista löytyy samankaltaisuuksia ja he ovat hyvin osanneet miettiä näkemyksiään ja ajatuksiaan ja pitäneet samalla mielessä tutkimuskysymyksen.

Analysoin mieskaverien vastauksia jokaisen haastatteluteeman sisällä. Ensimmäisen teeman, joka käsittelee mieskaverin ja lapsen taustatietoja ja vuorovaikutuksen alkua, jätän analysoimatta, sillä se ei liity aineistoltaan tutkimuskysymykseen. Toista teemaa tarkasteltaessa mieskaverit näkevät, että heidän yhdessäolollaan ja miehisellä tekemisellä on merkitystä lapsen kasvuun ja kehitykseen. Poika, joka kasvaa yksinhuoltajaäidin kanssa ja joka on hyvin vähän tekemisissä oman isän kanssa tai ei ole muuta miestä elämässä, saa viettää tärkeää yhteistä aikaa mieskaverin kanssa ja hän saa näkemyksen siitä, miten miehet tekevät asioita.

Mieskaverien ottaessa toiminnassa huomioon lapsen ajatukset/kiinnostuksen kohteet eli suunnitellessa ja toteuttaessa toimintaa lapsilähtöisesti, lapsi on saanut välittämisen ja huolenpidon kokemuksia. Lapsi tuntee olevansa arvokas yksilö, jonka rooli heidän vuorovaikutussuhteessaan on tärkeä. Näin mieskaverit kokevat lapsilähtöisen ajattelutavan olevan merkittävää lapselle.

Kolmannen teeman vastauksia analysoidessa, tuli esille, että mieskaverit kokevat, että vuorovaikutuksen peruselementtien opettelusta, mieskaverien arvojen sisäistämisestä, lapsen ikäkausimuutoksilla ja heidän vuorovaikutussuhteen syventymisellä olevan merkitystä lapsen kasvua ajatellen. Lapsi on oppinut tuntemaan vuorovaikutussuhteen aikana monenlaisia elementtejä vuorovaikutuksesta. Lapsi on saanut kokemuksia kahden ihmisen vastavuoroisesta tukemisesta ja välittämisestä. Hän myös kokee, että ihmisten kanssa vuorovaikuttaminen sisältää paljon positiivisia asioita, jolloin lapsella voi olla helpompi solmia myöhempiä ihmissuhteita. Mies on opettanut pojalle arvokkaita elämän arvoja oman toiminnan kautta. Arvot liittyvät aivan tavallisiin elämisen asioihin, kuten vanhempien ihmisten kunnioittamiseen ja ympäristön siistinä pitämiseen. Koen, että mieskaverien omien arvojen opettaminen lapselle on erityisen merkittävää lapsen kasvua ja kehitystä ajatellen.

Lapsi on muuttunut eniten vuorovaikutussuhteen aikana iän tuomien kehitysvaiheiden myötä, mutta myös mieskaverin oman toiminnan johdosta. Mieskaverien kaveripojat ovat oppineet itsenäisemmiksi, lapset sopivat kavereiden kanssa asioista eivätkä aina suutu jos ei voita peiliä. Lapset ovat muuttuneet positiivisemmiksi. Näen, että molemmat asiat mieskaverien läsnäolo ja lapsen kehitysvaiheet ovat tasapuolisesti vaikuttaneet lapsen muuttumiseen ja ne vaikuttavat suoraan lapsen kasvuun ja kehitykseen.

Neljännän teeman sisällöstä tuli esille, että miehet kokevat lapsen kasvulle ja kehitykselle merkityksellisinä asioina, että lapsi saa mieskaverilta miehen mallia, lapsi oppii tuntemaan miessukupuolen piirteitä, mieskaverin ja lapsen välinen vuorovaikutussuhteen olemus vaikuttaa lapseen pitkälle ajalle ja lapsi saa paljon elämänpituisia kokemuksia heidän vuorovaikutussuhteestaan ja siihen sisältyvistä asioista.

Lapsi saadessaan miehen mallia, hän kokee asioita, joita ei välttämättä oman äitinsä kanssa olisi saanut kokea, kuten erilainen tekeminen miehen kanssa. Miehen mallin turvin pojan on helpompi alkaa muodostamaan omaa minuutta ja identiteettiä. Lapsen oppiessa tuntemaan oman sukupuolen piirteitä, se on samalla erittäin tärkeää lapsen kasvua ja kehitystä ajatellessa. Lapsen on tärkeää saada käsitys molemmista sukupuolista, ettei lapsi hämmentyisi myöhemmin sukupuolisista eroista ja lapsi saa hyvän kasvualustan elämälleen. Myös tässä tapauksessa pojan oppiessa tuntemaan miessukupuoli, hänen on helpompi irrottautua äidistä ja samaistua miehiseen sukupuoleen. Kyseinen kehitysvaihe on hyvin tärkeä pojan sukupuolisen identiteetin kehittymisen kannalta. Kiinnitän huomiota johtopäätöksissä poikalapseen, koska kaikilla mieskavereilla on kaverinaan poikalapsi.

Miehet kuvailivat heidän välilleen muodostunutta vuorovaikutussuhdetta monilla myönteisillä käsitteillä, kuten luottamuksellinen suhde, kiintymyksen ja välittämisen suhde. Tätä kautta voidaan ajatella, että miehet kokevat lapsen kasvulle ja kehitykselle olevan merkittävää lapsen saadessa kokea tämänkaltaisia tunteita. Lapsen saadessa muodostettua luottamuksellinen suhde mieskaveriin on erityisen tärkeää lapselle, jolla saattaa olla pettymyksen tunteita omaa isää kohtaan.

Miehet toivat esille, että lapset ovat saaneet paljon myönteisiä kokemuksia vuorovaikutussuhteen tähän asti. Välittämisen ja huolenpidon kokemukset ja luottamuksellinen suhde mieheen, ovat asioita, jotka vaikuttavat lapseen elämään pitkälle. Lapset ovat saaneet myös kokemuksia myös toiminnallisemmasta tekemisestä.

Verratessani tuloksia teoriaan, nousee aineistosta asioita, jotka ovat sisällöltään samankaltaisia kuin teoriaosuudet. Selkeimmin tuloksista voi teoriatietoihin verrata käsitteitä miehen malli ja miessukupuoli. Kappaleessa miessukupuolen tarkastelu käsitellään asioita, jotka voi

yhdistää saatuihin tuloksiin. Tuloksista tuli esille myös erityisesti pojan kehityksen kannalta tärkeät asiat, joita olen selittänyt teoriaosuudessa. Teorian avulla voidaan todentaa, että poikalapsi tarvitsee kehittyäkseen miehen seuraa, ellei se ole oma isä niin miehen mallina voi toimia myös joku muu mies.

Tarkemmin olen miettinyt tulosten vertailua teoriatietoihin yleistettävyyks kappaleessa analysointi osiossa. Olen kyseisessä kappaleessa tuonut muun muassa esille seuraavaa; tulokset mielestäni antaa viitteellisen näkemyksen teorian paikkansapitävyydestä mieskaverien omien kokemusten kautta, vaikkakin aineisto onkin melko pieni.

12 Pohdinta

Opinnäytetyöprosessi on sisältänyt paljon erilaisia tunteita. Välillä työn tekeminen sujui paremmin, kun taas välillä olisi tehnyt mieli heittää ”hanskat tiskiin”. Melko kauan meni aikaa tehdessä opinnäytetyösuunnitelmaa. Vaikeinta siinä vaiheessa oli muodostaa teemarunko haastatteluja varten. Minulla kun ei ole aikaisempaa kokemusta teemahaastattelusta. Haastattelujen toteuttaminen sujui loppujen lopuksi hyvin, vaikka ensimmäisessä haastattelussa jännitys olikin hyvin korkealla. Työelämän ohjaajani tiedotti mieskavereita työstäni, mutta lopullisen päätöksen tekivät mieskaverit itse. En olisi voinut saada parempia mieskavereita haastateltaviksi. He olivat motivoituneita aiheen käsittelyyn ja ulospäin suuntautuneita ihmisiä. He kykenivät tuomaan hyvin ajatuksiaan esille haastattelutilanteessa. Heidän aktiivisuutensa ja mukava luonne auttoivat minua olemaan rennompana haastatteluissa.

Haastavinta ja aikaa vievintä opinnäytetyön teossa on ollut haastattelujen purkaminen eri vaiheineen ja tuloksista tehdyn analyysin ja johtopäätösten tekeminen. Tuntui, että haastattelujen purkamisessa oli miljoona eri vaihetta. Haastavaksi sen teki myös oma epävarmuuteni osaamistani kohtaan. En ollut aivan tietoinen kaikista aineiston purunvaiheista ja miten ne kuuluisi tehdä. Lisätäkseen omaa varmuuttani, minun piti lukea kyseisistä asioista lisää eri kirjoista ja opinnäytetöistä.

Aineistosta nousi ylös melko selkeästi vastauksia tutkimuskysymykseen, jolloin analyysin ja johtopäätösten tekeminen oli jollakin tavalla helpompaa. Tutkimuksen eettisiä puolia oli melko helppo käydä läpi, koska eettiset kysymykset ovat hyvin lähellä sosiaalialaa ja minulla on niistä kokemusta myös aikaisemman työn kautta. Tutkimustulosten yleistettävyyden läpikäyminen oli haastavaa, koska en kyennyt oikein ymmärtämään yleistettävyyden käsitettä. Pystyin kuitenkin tuomaan esille joitakin ajatuksiani kyseisestä asiasta. Tutkimuksen teon luotettavuutta arvioin melko pintapuolisesti, mutta tärkeimmät asiat toin mielestäni esille.

Laadin opinnäytetyöprosessin alussa itselleni omia oppimistavoitteita. Olen kyennyt mieskaverien kautta paremmin ymmärtämään miehiä, jotka ovat lähteneet mieskaveritoimintaan mukaan. Melkein kaikilla haastattelemistani miehistä oli sama peruste toimintaan lähtemiselle. He halusivat kokea jotain uutta ja oman lapsuudenperhetaustan vuoksi he halusivat varmistaa, että lapsi, joka kasvaa yksinhuoltajaäidin kanssa ja jonka isäsuhde on epävarma, saa varmemman kasvualustan elämälleen miehen läsnäolon kautta. Miehillä mieskaverina oleminen on tuonut elämään uutta sisältöä ja he ovat tutustuneet paremmin itseensä. Mielestäni olen pystynyt onnistuneesti tuomaan esille mieskaverien näkemyksiä heidän merkittävästä roolistaan lapsen elämässä. Mieskaverit kertoivat melko selkeästi omista ajatuksistaan ja tällöin oli helpompi korostaa heidän näkemyksiään. Tutkielman tulokset kertovat, että miehet kokevat eri asioiden olevan merkittäviä lapsen kasvulle ja kehitykselle. Tulosten myötä olen

oppinut paremmin ymmärtämään miesten ajatuksia. Jos tutkimustulokset olisivat olleet laajempia, olisin kyennyt mahdollisesti vieläkin syvällisemmin tarkastelemaan mieskaverien ajatuksia. Nyt tulosten tarkastelu jäi suppeammaksi.

Luettuani eri teoriatietoja lapsen kasvusta ja kehityksestä ja siitä, mitkä asiat ovat tärkeitä, kun poika kasvaa mieheksi, oma ajatusmaailmani molempien sukupuolien tärkeydestä lapselle on kasvanut huomasti. Nyt vasta tosissani ymmärrän, miten tärkeää on, että lapsen elämässä on oma isä tai sitten joku muu mies. Olen kuitenkin myös ymmärtänyt asian toisen puolen, ettei lapsen elämä yksiselitteisesti mene raiteiltaan, jos hänen elämässään ei ole isää. Monet eri tekijät vaikuttavat lapsen hyvinvointiin. Lapsen elämään kuuluvien aikuisten täytyy kiinnittää huomionsa hyvin moniin asioihin lapsen kasvuympäristössä.

Mielestäni on hienoa, että kaveripoikien äidit ovat lähteneet lapsensa kanssa mukaan mieskaveritoimintaan ja ovat ottaneet huomioon hyvin tärkeän asian lapsen kasvuympäristössä. Ajatellen mieskavereita myös he ovat lähteneet tärkeään toimintaan mukaan ja ovat ajatelleet asioita lapsen kehityksen kannalta. Mieskaveritoiminta kantaa lasta pitkälle elämässä ja antaa lapselle sellaisia kokemuksia, joita lapsi ei olisi välttämättä saanut ilman mieskaveria. Molemmat, poikien äidit ja mieskaverit ovat olleet mielestäni hyvin rohkeita lähtiessään mukaan toimintaan ja he ovat mielestäni näin olleen pystyneet tarkastelemaan elämää laajemmasta näkökulmasta.

Tämän opinnäytetyönaiheen käsitteleminen on vahvistanut ajatuksiani ottaa tulevassa sosiologian työssäni huomioon tasapuolisesti lasten isät tai lapsen elämään kuuluvan miehen. En myöskään enää ajattele yksiselitteisesti, että lapsen biologinen isä olisi lapselle tärkein hänen kasvulleen ja kehitykselleen, vaan pidän jonkun muun miehen roolia aivan yhtä tärkeänä lapsen elämässä. Olen saanut näin ollen enemmän eväitä ajattelutavalle, että äidin roolin esille tuominen lapsen elämässä ei ole yksistään tärkeä asia, vaikka onkin erittäin tärkeä asia. Mutta myös isä tai joku muu mies lapsen elämässä pitää ottaa samalla tavalla huomioon, kuin äitikin.

Tutkimustuloksista ei suoranaisesti noussut esille jatkotutkimusaiheita. Eräs mieskavereista mainitsi kuitenkin yhdessä vastauksessa, että olisin saanut paremman vastauksen jos olisin haastatellut pojan äitiä. Hän mainitsi vastauksessa, että tämänkaltaisia asioita on aika mahdotonta itse arvioida. Vastaus liittyi kysymykseen; Minkälaisia vaikutuksia vuorovaikutuksella on lapseen tällä hetkellä ja myöhemmälle kehitykselle? Tuosta voisin päätellä, että mieskaverin mielestä lapsen äidin kautta olisin saanut paremmin vastauksia ja uusia näkökulmia kysymykseen. Aikaisemmassa pro gradu tutkimuksessaan Suokas (2003) on kuitenkin tutkinut sitä, millaisessa elämäntilanteessa äidit hakevat lapselleen mieskaveria ja mitä äiti toivoo pojalle

mieskaverisuhteesta. Tässä tapauksessa uuden jatkotutkimusaiheen toteuttaminen lapsen äidin kautta ei ole kovinkaan välttämätön.

Eräs miehistä kysyi haastattelun yhteydessä, että miksi haastattelen vain mieskavereita enkä myös muita toimintaan liittyviä ihmisiä. Siitä tulikin mieleeni, että mielenkiintoinen jatkotutkimisen aihe olisi saada selville alle 10-vuotiaiden kaveripoikien/tyttöjen ajatuksia siitä, mitä he ajattelevat mieskaveristaan/mieskaveritoiminnasta esimerkiksi toiminnallisten menetelmien avulla. Mielestäni alle 10-vuotiailta lapsilta saa helpommin tietoa toiminnallisen tekemisen kautta. Aikaisemmissa tutkimuksissa ei ole hyödynnetty luovia menetelmiä aineistonkeruun menetelmänä, jolloin kyseistä aihetta olisi perusteltua tutkia ja toteuttaa kyseisellä tavalla. Mielestäni myös Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden ajatuksille olisi vielä paljon tilaa mieskaveritoiminnan tutkimisessa.

Ajatellessa ammatillista kehittymistäni opinnäytetyön aikana koen, että olen kehittynyt ja sisäistänyt paremmin mitä eri asioita sisältyy tutkimukselliseen työöteeseen. Näin ollen minun on jatkossa helpompi aloittaa mahdollisesti uuden tutkielman teko. Opinnäytetyön teko on opettanut, että kärsivällisyys ja omaan itseensä luottaminen ovat tärkeimmät asiat opinnäytetyön teossa. Olen todella iloinen ja tyytyväinen, että olen kyennyt yksin kulkemaan tämän opinnäytetyöprosessin ja saanut aikaan omannäköisen tutkielman, jonka toivon herättävän kysymyksiä ihmisissä, jotka toimivat yhdessä lasten ja perheiden kanssa. En kuitenkaan ole aivan yksin kulkenut tätä opinnäytetyöprosessia, vaan olen saanut tukea ja kannustusta opinnäytetyön aikana myös läheisimmiltä ihmisiltä, joille olen todella kiitollinen.

Jokaisen ihmisen on välillä mielestäni hyvä pohtia omaa toimintaa, jotta ammatillinen kehittyminen olisi jatkuvassa liikkeessä. Nykyisessä hektisessä yhteiskunnassa on mielestäni erityisen tärkeää miettiä omaa toimintaa ja sen vaikutusta eri ihmisiin. Varsinkin lasten kehityksen ja kasvun kannalta tärkeitä asioita täytyy korostaa yhteiskunnassa, etteivät heidän kannalta tärkeät asiat unohtuisi kaiken epäolennaisen tiedon alle. Mielestäni mieskaveritoiminta tuo monien henkilöiden toimesta ja toiminnan tunnuspiirteiden kautta esille yhteiskunnassa tärkeitä asioita lapsen kannalta, mutta samalla tavalla myös opinnäytetyöt ja yliopiston lopputyöt tuovat esille tärkeitä tarkastelukohtia lasten elämästä. Toivon, että opinnäytetyöni on omassa mittakaavassaan tuonut esille lapsen kasvun ja kehityksen kannalta tärkeitä ja merkityksellisiä asioita.

Lähteet

- Aho, S. & Laine, K. 1997. Minä ja muut. Kasvaminen sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Keuruu: Otavan Kirjapaino.
- Alijoki, E. 1998. Pesästä pieni ponnistaa. *Lasten varhaisten vuorovaikutustaitojen tukeminen*. Rauma: Kirjapaino Oy West Point.
- Dunderfelt, T. 1999. Elämänkaari psykologia. Lapsen kasvusta yksilön henkiseen kehitykseen. Porvoo: WSOY-Kirjapainoyksikkö.
- Eskola, A. & Kurki, L. 2001. Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Hakkarainen, P. 2003. Tukea ja mahdollisuuksia vapaaehtoistoiminnalle. Riihimäki: Kirjapaino Oy, 2004.
- Hakkarainen, P. & Syrjänen, K. 2003. Vapaaehtoistoiminta. Mitä vapaaehtoistoiminnalla tarkoitetaan? Teoksessa P. Hakkarainen. (toim.) Tukea ja mahdollisuuksia vapaaehtoistoiminnalle. Riihimäki: Kirjapaino Oy, 2004.
- Havaste, P. 1998. Tarzan ja valkoisen miehen arvoitus. Tutkimus maskuliinisesta identiteetistä Edgar Rice Burroughsin Tarzan-sarjassa (Oulun yliopiston väitöskirja 1998.) Helsinki: Hakapaino Oy.
- Haverinen, T. 2006. Matkalla mieskaveruuteen. Sosiologian pro gradu-tutkielma, Yhteiskuntatieteiden ja filos. laitos, Jyväskylän yliopisto.
- Himberg, L., Laakso, J., Näätänen, R., Peltola, R. & Vidjeskog, J. 2000. Kehittyvä ihminen, psykologia 2. Porvoo: WSOY-Kirjapainoyksikkö.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hoikkala, T. 1994. Mies, kasvatus ja auktoriteettimaisuus. Teoksessa J-P. Roos. & E. Peltonen. (toim.) Miehen elämää - kirjoituksia miesten omaelämäkertoista. Tietolipas 136 SKS. Rauma: Kirjapaino Oy West Point.
- Horppu, R. 1998. Kiintymys suhteiden perustana. Teoksessa A-R. Lahikainen. & A-M. Pirttilä-Backman. (toim.) Sosiaalinen vuorovaikutus. Keuruu: Otavan Kirjapaino.
- Kaatrakoski, H. 2001. Mieskaveritoimintaan osallistuvien tukihenkilöiden motiivit sekä kokemuksia toiminnasta. Helsingin yliopisto, Kasv.tieteenlaitos, Aikuiskasv.tiede, syvent. opintojen, tutkielma.
- Koskiahon, B. 2001. Vapaaehtoistyön käsite. Teoksessa A. Eskola & L. Kurki (toim.) Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Lammi-Taskula, J. 1994. Päiväkotien moninaiset miehet. Onko miehelle paikkaa varhaiskasvatuksessa? Teoksessa J. Sipilä. & A. Tiihonen. (toim.) Miestä rakennetaan. Maskuliinisuuksia puretaan. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Lehtonen, M. 1999. Maskuliinisuus, kansallisuus, identiteetti. Teoksessa A. Jokinen. (toim.) Mies ja muutos. Kriittisen miestutkimuksen teemoja. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.
- Lehtonen, M. 1995. Pikku jättiläisiä. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Lehtovirta, M., Kuokkanen, M., Peltola, L. & Tuohimaa-Kirveskari, K. 1999. Kasvurenkaita. Psykologia ja kehityspsykologia. Porvoo: WSOY-Kirjapainoyksikkö.

McCloughry, R. 1993. Millainen mies? Keskustelua miehisyydestä, vallasta ja rakkaudesta. Juva: WSOY:n painolaitokset.

Pollack, W. 1999. Tosi poikia. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Puukko, P. Miehin tuki lapsen kasvussa ja kehityksessä. Helsingin yliopisto, avoin yliopisto, Kasvatustiede, proseminaari-tutkielma. Toukokuu 2008.

Puohiniemi, M. & Nyman, G. 2007. Mies. Arvot, roolit ja tunteet. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Rantala, K. 1991. "Koviksia ja mamiksia". Teoksessa E. Paakkola. (toim.) Lohikäärmeen silmiä polttaa. Artikkeleita poikien kasvatuksesta. Vammala: Kirjapaino Oy.

Rasku-Puttonen, H., Keskinen, J. & Takala, H. 1998. Vertaissuhteiden edistäminen koulussa. Teoksessa A-R. Lahikainen. & A-M. Pirttilä-Backman. (toim.) Sosiaalinen vuorovaikutus. Keuruu: Otavan Kirjapaino.

Riski, H. & Tampio, S. Miesten ja poikien juttuja. Laurea-ammattikorkeakoulu, Vantaa 2002

Rödström, M. 1992. Lapsen kehitys 7-12 vuotta. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset.

Salonen, I. 1995. Ihan hyvä mies - murrosajan mietteitä. Helsinki: Kirjapaino-osakeyhtiö Like.

Siltala, J. 1994. Miehen kunnia. Modernin miehen taistelu häpeää vastaan. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset.

Sinkkonen, J. 1998. Yhdessä isän kanssa. Juva: WSOY-Kirjapainoyksikkö.

Suokas, Annakaisa. 2003. Mieskaveruudella syrjäytymistä vastaan. Sosiaalityön pro gradu-tutkielma, Helsingin yliopisto, Sos.politiikan laitos.

Syrjänen, K. 2001. Papu projektiraportti. Helsinki: Pienperheyhdistys Ry/RAY.

Syrjälä, L., Ahonen, S., Syrjäläinen, E. & Saari, S. 1995. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Rauma: West Point Oy.

Säävälä, H. 1999. Mieheyden psykologiaa. Teoksessa A. Jokinen. (toim.) Mies ja muutos. Kriittisen miestutkimuksen teemoja. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

V'ilen, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., S'iven, T., Neuvonen, S. & Kurvinen, A. 2006. Lapsuus, erityinen elämänvaihe. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Vilkkumaa, I. 1998. Sosiaalisen taidon metsästy. Teoksessa A-R. Lahikainen. & A-M. Pirttilä-Backman. (toim.) Sosiaalinen vuorovaikutus. Keuruu: Otavan Kirjapaino.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Vuori, J. 2004. Isyyden mallit ja isien valinnat. Teoksessa I. Aalto. & J. Kolehmainen. (toim.) Isäkirja: mies, vanhemmuus ja sukupuoli. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Wager, M. 1998. Arvoituksellinen sukupuoli. Teoksessa A-R. Lahikainen. & A-M. Pirttilä-Backman. (toim.) Sosiaalinen vuorovaikutus. Keuruu: Otavan Kirjapaino.

LEHTIARTIKKELIT:

Ensi- ja turvakotien liiton jäsenlehti Esikko. Vuoden 2008 numero 4.

INTERNET-LÄHTEET:

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkójulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>>. (viitattu 24.3.2009.)

Liite 2 Teemahaastattelurunko

Teemat olen muodostanut tutkimuskysymyksen ympärille; Mikä merkitys mieskaverin ja lapsen välisellä vuorovaikutussuhteella on mieskavereiden käsityksen mukaan lapsen kasvuun ja kehitykseen?

1. Mieskaverin ja lapsen taustatiedot
 - Miehen ikä, ammatti, perhetilanne
 - Lapsen ikä
 - Lapsen perhetilanne
 - Vuorovaikutussuhteen kesto; Kuinka kauan mies on tuntenut lapsen?
 - Vuorovaikutussuhteen alkutilanne; Miten vuorovaikutus lähti käyntiin ja miten lapsi suhtautui?
 - Miksi lapsi tarvitsee mieskaveria?

2. Lapsen tapaamiset ja niiden sisältö
 - Kuinka usein tapaat lasta?
 - Minkälaisia yhteisiä sopimuksia teillä on ”pelisääntöjä”? Miksi juuri ne pelisäännöt ovat tärkeitä?
 - Millä tavalla olet rakentanut vuorovaikutusta lapsen kanssa?
 - Mitä teette yhteisissä tapaamisissa?
 - Minkälaisista tilanteista on mukavia hetkiä/muistoja?
 - Minkälaiset tilanteet ovat olleet hankalia?
 - Miten olet ottanut toiminnassa/tapaamisissa huomioon lapsen toiveet, ajatukset, kiinnostuksen kohteet?

3. Mieskaverin ja lapsen välinen vuorovaikutus
 - Miten vuorovaikutussuhde on muuttunut suhteen aikana? (verratessa esim. alkutilanteeseen)
 - Minkälaisia muutoksia lapsessa on tapahtunut vuorovaikutussuhteen aikana?
 - Minkälaisia tavoitteita sinulla on ollut vuorovaikutussuhteelle?
 - Millä tavoin olet saavuttanut tavoitteet?
 - Mitkä asiat vuorovaikutussuhteessa ovat vaikuttaneet lapseen?
 - Millä tavoin miehen omaan elämään sisältyneet tekijät ovat vaikuttaneet vuorovaikutukseen? (arvot, kasvatussuunta, mieskuva) ja niiden merkitys lapseen?
 - Millä tavoin näet miessukupuolen merkityksen vuorovaikutuksessa lapsen kanssa?
 - Onko vuorovaikutuksestanne noussut esille joitain erityisen tärkeitä/merkityksellisiä asioita miettiessä lasta? Millä tavoin asiat ovat merkityksellisiä lapselle?

4. Mieskaveritoiminnan/vuorovaikutussuhteen merkitys
 - Minkälaisia vaikutuksia vuorovaikutuksella on lapseen tällä hetkellä ja lapsen myöhemmälle kehitykselle?
 - Millaisia kokemuksia koet lapsen saaneen vuorovaikutussuhteen aikana?
 - Mikä merkitys omaan elämään liittyvillä tekijöillä on lapseen?
 - Minkälaisen aikuisen toivot lapsesta kasvavan?
 - Kuvaile, mitä sinun ja lapsen välille on muodostunut vuorovaikutussuhteen aikana?
 - Kuvaile, mitä mieskaverina oleminen on merkinnyt sinulle? suora kysymys
 - Haluaisitko vielä sanoa jotain mieskaveritoiminnasta tai liittyen vuorovaikutussuhteeseen lapsen kanssa? suora kysymys

Liite 1 Mieskavereiden ajatuksia haastattelun loppupuolelta

Kuvaile, mitä mieskaverina oleminen on merkinnyt sinulle?

”On se merkinnyt aika paljonkin. Kun sieltä tulee sitä omaa lapsuutta niin paljon mieleen ja sitä, että sitten isompana, että mitä ongelmia tuli, kun sitä on kumminkin miettinyt, että ne ongelmat on osittain tullut sen takii, että sillä hetkellä ei ollut niinku kotona miestä. Et kylhän se on merkityksellistä just, et jos voi vaikuttaa siihen, että tää poika pysyy pahoilta teiltä ehkä helpommin sitten poissa jos on niinku mukana vaikuttamassa äidin ja muiden lisäksi asioihin”.

”Että mä haluan sitten myötävaikuttaa siihen, että jos jonnekin lähteminen tai joku harrastus on osittain kiinni siitä, että onks mä antamassa siihen jotain panosta. Niin et mä oon niinku valmis siihen jatkossakin. Että tässä ei oo kuitenkaan se tarkoitus, että tota noin niin tästä hirveesti joutuis mitään maksamaan”.

”Se entistä enemmän antaa itelle tavallaan sellasia eväitä, kun huomaa että miten helposti ja olemalla luonnollinen sitä pärjää noitten poikien kanssa et vaik niitä nyt on sit joku toinen sen oman lisäksi aina silloin tällöin”.

”Se on merkinnyt paljon. Se on kuitenkin hyvä tyyppi, se et on oppinut tuntemaan tosi kivan ihmisen. Saa antaa niinku semmosta sisältöä elämään, et sitä vois tehdä paljon tyhmempiäkin asioita. Et toi on hirveen hieno asia. Et kyl se niinku antaa mieletöntä rikkautta elämään. Sit voi, kun jotakin asiaa luulee tietävänsä semmosia hyviä asioita niin osaa sit, ne jatkuu niinku eteenpäin maailmassa”.

”Kyl se on antanut ihan hyviä fiiliksiä ja just ne niinku parhaat hetket on niitä, kun näkee sen ilon lapsesta. Se et se tykkää ja niinku. Ja sit jos viel huomaa et on jotenkin tärkeä siinä. Et se odottaa sitä tapaamista ja on iloinen, kun näkee mut. Ehkä ne on ne suurimmat jutut siinä”.

Haluaisitko vielä sanoa jotain mieskaveritoiminnasta tai vuorovaikutuksesta?

”Kyl mun kuule vaan täytyy korostaa sitä, et mä oon yllättynyt siitä miten hyvin ja helposti kaikki on mennyt. Että mä odotin, että jossain vaiheessa tulis jotain ongelmia, mutta ehkä ne on kaikki sit edessä vasta”.

”Joo ihan hyvä tää on ollut, että ei siinä mitään. Tässä on sopivasti ollut, pari kolme kertaa vuodessa me ollaan kokoonnuttu ja vähän juteltu kokemuksista. Siinä on saanut sitä ulottuvuutta miten muilla menee. Näkee samalla myös muita jos lapset on mukana siinä näkee siinä sitten toisiaan. Niistä on tullut tuttuja osittain”.

”Kyl mul meidän mielestä tai mulla on meidän mielestä ollu aika helppoo toi kanssakäyminen”.